THOMAS MANN

ALDANAN KADIN

1929
NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

UZUN ÖYKÜ

Çeviri: ESEN TEZEL

Die Betrogene, Thomas Mann

Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: 2012
3. basım: Ocak 2013
E-kitap 1. Sürüm Eylül 2014, İstanbul
2013 tarihli 3. Basım esas alınarak hazırlanmıştır.

Yayına hazırlayan: Şebnem Sunar

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design
ISBN 9789750723674

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

THOMAS MANN

ALDANAN KADIN

UZUN ÖYKÜ

1929 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Almanca aslından çeviren

Esen Tezel

Thomas Mann'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

*Buddenbrooklar,*1983
*Tonio Kröger,*1997
*Seçilen,*1998
Büyülü Dağ, 1998
Venedik'te Ölüm,2007
Lotte Weimar'da,2009
Zor Saat / Toplu Öyküler I, 2011
Değişen Kafalar, 2011

THOMAS MANN, 1875'te Almanya'da doğdu. 1898'de yayımladığı ve *Der kleine Herr Friedemann* (Küçük Friedemann) adı altında topladığı ilk öykülerinde, daha çok Schopenhauer ve Nietzsche ile Wagner'in etkisi altında kalarak sanatçının yaratma sorununa odaklanmıştı. Bu ilk öyküleri, 1901'de yayımlanmasının ardından Mann'ı üne kavuşturan *Buddenbrooklar* adlı toplumsal roman izledi. 1903'te *Tonio Kröger*, 1912'de *Venedik'te Ölüm* yayımlandı. Daha sonra *Büyülü Dağ*'ı yazan Mann, Hitler iktidara gelince Almanya'dan ayrıldı. 1936'da ABD vatandaşlığına geçti ve Almanya'nın karanlık tablosunu çizdiği *Yusuf ve Kardeşleri* dörtlemesini yayımladı (1933-1942). Dörtlemenin ardından yazmaya koyulduğu *Doktor Faustus*'ta ise besteci Andreas Leverkühn'ün yaşamöyküsünün ışığında, Alman kültürünün barbarlığa yenik düşmesini anlattı. 1929'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Mann, 1955'te Zürich'te öldü.

ESEN TEZEL, 1978 yılında İstanbul'da doğdu. Alman Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nü bitirdi. Halen serbest editör ve çevirmen olarak çalışmaktadır. Başlıca çevirileri arasında *Nabokov'un Kedisi* (Thomas Lehr), *Bir Görünmezin Portresi* (Hans Pleschinski) ve *Milena'ya Mektuplar* (Franz Kafka) sayılabilir.

Yüzyılımızın yirmili yıllarında Düsseldorf am Rhein' da, on yılı aşkın bir süredir dul olan Frau Rosalie von Tümmler, kızı Anna ve oğlu Eduard'la birlikte, bolluk içinde olmasa da rahat şartlarda yaşıyordu. Kocası Yarbay von Tümmler daha savaşın başında, çarpışmada değil de hakikaten saçma bir şekilde, bir otomobil kazasında –ama yine de denilebilir ki, şeref sınırları içinde– hayatını kaybetmiş; o zamanlar henüz kırk yaşında olan kadın bu ağır darbeyi bir vatansever tevekkülüyle karşılamış, böylece çocukları babalarından, kendisiyse evlilikteki sadakat çizgisinden sık sık sapması yalnızca aşırı dinçliğin belirtisi olan neşe dolu kocasından mahrum kalmıştı.

Soyu sopu ve şivesiyle tam bir Rheinland'lı olan Rosalie, evlilik yıllarını, sayıyla yirmi yılı, von Tümmler'in garnizonunun bulunduğu çalışkan sanayi şehri Duisburg'da geçirmiş; ancak kocasını kaybettikten sonra, on sekiz yaşındaki kızı ve ondan on iki yaş küçük oğulcuğuyla Düsseldorf'a taşınmıştı; bu taşınmanın sebebi kısmen şehri süsleyen güzel parklar (çünkü Frau von Tümmler gerçek bir doğa dostuydu), kısmense aklı başında bir kız olan Anna'nın resme ilgi duyması ve oradaki ünlü sanat akademisine gitmek istemesiydi. Bu küçük aile, on yıldır, adını Peter von Cornelius'un koyduğu, ıhlamur ağaçlarıyla bezeli sessiz sakin Villenstrasse'deki etrafı bahçeyle çevrili, Rosalie'nin evlilik yıllarında moda olan stili yansıtan ve neredeyse miadını doldurmuş ama rahat mobilyalarla döşeli, ufak bir evde oturuyor, bu ev aralarında resim ve tıp akademisi profesörleriyle sanayi dünyasından iki çiftin de bulunduğu akraba ve arkadaşlardan oluşan dar bir çevreye, genellikle fazlasıyla ölçülü bir keyif alınan, taşra usulünce biraz da şarapla şenlenen akşam eğlenceleri için misafirperver bir biçimde açılıyordu.

Frau von Tümmler karakter itibariyle dost canlısı bir insandı. Dışarı çıkıp kendisine çizilmiş sınırlar içinde bir-iki kapı çalmayı severdi. Alçakgönüllü ve neşeli mizacı, kalbinin, doğa sevgisinden de anlaşılacak olan sıcaklığı sayesinde herkesin sempatisini kazanmıştı. Vücudu gösterişli olmasa da dinçti; daha şimdiden epey kırlaşmış, gür, dalgalı saçlarına ve

üzerinde yıllar içinde ortaya çıkmış, çile benzer bir sürü iri, koyu renk leke olan (henüz ilacı bulunamamış bir görünüm) biraz yaşlı ama ince ellerine rağmen, son derece hoş hatlara sahip kadınsı bir güzelliği olan yüzünün ortasındaki canlı, kahverengi, tam kabuğu soyulmuş kestane renginde pırıl pırıl parlayan şahane gözleri sayesinde genç görünüyordu. Özelikle cemiyet içinde, coşkuya kapıldığında burnunda ortaya çıkan hafif kızarma eğilimini biraz pudrayla bertaraf etmeye çalışırdı ki, aslında gereksizdi; çünkü genel kanı, bu kızarmanın ona çok sevimli bir hava verdiği yönündeydi.

İlkbaharda doğan, mayıs çocuğu olan Rosalie, ellinci doğum gününü çocukları ve on ila on iki arkadaşıyla, hanımlar ve beylerle, şehrin girişindeki renkli kâğıt fenerlerle süslü şarap bahçesindeki çiçeklerle bezeli masanın başında kadeh sesleri ve yarı duygulu yarı esprili kadeh kaldırma konuşmaları eşliğinde geçirmiş, neşelenenlerle neşelenmişti ama sıkıntılı olmadığı da söylenemezdi; çünkü yıllar içinde geçirdiği organik-kritik süreçler, bocalayan fiziksel dişiliğinin kendisinin gösterdiği tüm ruhsal dirence rağmen tükenmekte oluşu, o akşam da dahil olmak üzere uzun süredir keyfini kaçırmaktaydı. Bu onda panik dalgalarına, kalp huzursuzluğuna, baş ağrısına, ümitsizlik dolu günlere ve o kutlama akşamında da beylerin onun şerefine yaptığı kimi esprili konuşmaları çekilmez derecede aptalca bulmasına neden olan bir öfke doğuruyordu. O yüzden, aynı *punch*’tan kaynaklanan mizah anlayışını saçma bulmak için özel bir hoşgörüsüzlük eğilimine ihtiyacı olmadığını bildiği kızıyla biraz ümitsiz gözlerle bakışmışlardı.

Yaşça oğlundan epey büyük olan ve kendisi için bir arkadaş haline gelen kızıyla son derece sıcak, güven dolu bir ilişkisi vardı ve yaşadığı geçiş döneminin sıkıntılarını ondan saklamıyordu. Şu anda yirmi dokuzunda, yakında otuzuna basacak olan Anna evlenmemişti, sırf egoistliğinden ötürü, kızını bir erkeğe vermektense ev arkadaşı ve can yoldaşı olarak yanında tutmayı tercih ettiğinden Rosalie’nin de bu durumdan şikâyetçi olduğu söylenemezdi. Annesinden daha uzun boylu olan Fräulein von Tümmler’in de onun gibi kestane rengi gözleri vardı ama bu gözler aynı değildi; çünkü anneninkilerdeki naif canlılık bunlarda yoktu, bakışları daha ziyade dalgın bir soğukluk taşıyordu. Anna bir ayağı içe kıvrık doğmuş; bu ayak, çocukluğunda ameliyat edildiyse de kalıcı bir başarı sağlanamamış ve onu daima danstan ve spordan, aslında gençlere özgü hayata her türlü katılımdan alıkoymuştu. Ona bahşedilen ve mağduriyetle güçlenen sıradışı

zekâ, eksikliğinin telafisi mahiyetindeydi. Günde sadece iki-üç saat özel ders alarak kolaylıkla liseyi bitirmiş, olgunluk sınavını vermiş; fakat daha sonra hiçbir bilim dalının peşinden gitmeyip kendini güzel sanatlara, önce heykele, hemen ardındansa resme vermiş ve daha öğrencilik yıllarında son derece tinsel, salt doğa taklitlerini reddederek izlenimleri güçlü bir düşünselliğe, soyut bir sembolikliğe, genellikle de kübik bir matematikselliğe dönüştüren bir yöne kaymıştı. Frau von Tümmler, kızının en gelişmiş olanı ilkel olanla, süslemeyi derin fikirle, renk kombinasyonları konusundaki son derece ince zevki şekil vermenin çileciliğiyle birleştiren resimlerine mahzun bir hayranlıkla bakardı.

“Anlamlı, kesinlikle anlamlı yavrucuğum,” diyordu. “Profesör Zumsteg beğenecek. Senin üslubunu destekledi, üstelik onda bu resmi değerlendirecek göz ve zekâ da var. İnsanda yeter ki bunun için gereken göz ve zekâ olsun. Adını ne koydun?”

“Akşam Rüzgârında Ağaçlar.”

“Bu isim, amacının ne olduğunu da ima ediyor. Gri-sarı zemindeki şu koni ve yuvarlaklar ağaçları, spiral biçiminde yükselen şu tuhaf çizgi de akşam rüzgârını simgeliyor olmalı, öyle değil mi? İlginç Anna, ilginç. Fakat Tanrı aşkına çocuğum, o güzelim doğayı resimlerde ne hale getiriyorsunuz böyle! Bir kez olsun sanatınla ruhlara seslenmek, kalpler için resim yapmak istemez miydin, mesela güzel bir çiçek buketi, taze bir leylak demeti, öylesine canlı ki insan enfes kokusunu duyar gibi oluyor, vazonun yanında Meißen porseleninden birkaç zarif figür, bir hanıma parmağının ucuyla öpücük gönderen bir bey; ve bütün bunlar pırıl pırıl parlayan masada yansıyacak...”

“Dur anne, dur! Çok taşkın bir hayal gücün var. Ama artık böyle resimler yapılamaz!”

“Anna, beni bu yetenekle bu tür insanın içini açacak resimler yapamayacağına inandıramazsın.”

“Yanlış anlıyorsun anne. Mesele benim becerip becerememem değil. Bu yapılamaz. Çağın ve sanatın durumu artık buna izin vermiyor.”

“Çağ ve sanat adına ne kadar üzücü bir şey! Hayır, bağışla çocuğum, öyle demek istemedim. Buna engel, gelişen hayatsa üzülmenin âlemi yok. Aksine, o hayatın gerisinde kalmak üzücü olur. Bunu kesinlikle anlıyorum. Ayrıca seninki gibi çok şey söyleyen bir çizginin akıl edilmesinde bir deha

olduğunu da biliyorum. Bana hiçbir şey ifade etmiyor ama çok şey söylediğini açıkça görüyorum."

Anna elindeki paleti ve ıslak fırçayı ondan uzak tutarak annesini öptü. Rosalie de onu öptü; kızının boş ve ona göre insanı tüketen ama yine de sanatsal-pratik uğraşında, ressam önlüğünün içinde, bir sürü kaybının tesellisini ve telafisini bulması, onu içten içe sevindiriyordu.

Topallamanın, karşı cinsin bir genç kıza olan cinsel ilgisini nasıl baltaladığını Fräulein von Tümmler erken öğrenmiş ve buna karşı silahı, gururu olmuştu; sakatlığına rağmen genç bir erkeğin kendisine ilgi gösterdiği durumlarda bile o gurur, söz konusu ilgiyi soğuk bir inançsızlıkla kırar ve daha filizlenirken yok ederdi. Sadece bir kere, taşındıktan hemen sonra âşık olmuş ve tutkusundan acı çekecek kadar utanmıştı; çünkü bu tutku, genç adamın fiziksel güzelliğine yönelikti; adam, eğitimli bir kimyagerdi ve bilimin bir an evvel paraya dönüştürülmesi gerektiğini düşünüyordu, o nedenle de doktora sınavını verdikten sonra hemen Düsseldorf'taki bir kimya fabrikasında önemli-avantajlı bir pozisyona gelmişti. Erkeklerin de kalbini kazanan samimi kişiliğine ve bunca becerisine eklenen esmer yakışıklılığı çevredeki bütün genç kızların ve kadınların heyecan kaynağıydı, tüm kazlar ve hindiler ona tapıyordu; yani Anna'nın korkunç acısı, aslında herkesin özlemini çektiği şeyin özlemini çekmekten ve kendini, duyuları yüzünden kapılıp derinliği karşısında boş yere onuru için mücadele ettiği bir aşağılık duygusuna mahkûm hissetmekten ibaretti.

Lafı açılmışken Dr. Brünner (yakışıklının adı buydu) de, kendini pratik bir destek olarak gördüğü için, kendisinden daha üstün ve özel olana iyileştirici bir yakınlık göstererek bir süre Fräulein von Tümmler'le açıkça ilgilenmişti; cemiyet içinde onunla edebiyat ve sanat üzerine sohbet ediyor, insanı okşayan sesiyle kulağına kendisine hayran şu ya da bu kadın hakkında karalayıcı-alaycı sözler fısıldıyor ve kendisini feci sıkan, hiçbir sakatlıkla incelmemiş vasatlık karşısında onunla ittifak kurmak ister gibi görünüyordu. Genç kızın ne halde olduğunun ve başka kadınlarla alay ederek ona hangi acı dolu mutluluğu yaşattığının farkında değil gibiydi; tek

istediği, aşk tuzaklarından kaynaklanan ve kendisinin kurbanı olduğu sıkıntılardan, onun zekâ dolu yakınlığına sığınarak kurtulmayı denemek ve başarmak, bir de ondan gelecek takdire değer verdiği için bu takdiri kazanmaya çalışmaktı. Söz konusu takdiri göstermek, Anna için büyük ve derin bir çaba gerektirmişti; oysa bir yandan da bunu sırf onun cazibesi karşısındaki zayıflığının üstünü örtmek için yaptığını biliyordu. Adamın uğraşları onu tatlı bir dehşete sürükleyerek başlamıştı, gerçek bir kur yapmaya, bir seçime, bir talebe benziyordu; Anna'nın şunu kendine hep itiraf etmesi gerekmişti ki, eğer iş nihai teklif noktasına gelseydi, kaçınılmaz bir biçimde onunla evlenecekti. Fakat bu olmadı. Anna'nın sakatlığını ve mütevazı çeyiz parasını önemsemiyor oluşu, adamın yükselme hırsını tatmin etmeye yetmemişti. Kısa bir süre sonra ondan koptu, Bochumlu zengin bir fabrikatör kızıyla evlendi ve oraya taşınıp kızın babasının kimya şirketine girerek Düsseldorflu kadınlar dünyasını derin bir kedere, Anna'yı ise rahatlamaya sevk etmiş oldu.

Rosalie kızının bu acı verici tecrübesini biliyordu; Anna o dönemde bir gün olsun doyasıya içini boşaltma isteğiyle başını göğsüne yaslayarak kendisinin alçaklık olarak nitelediği olay için acı gözyaşları dökmemiş olsaydı da bilirdi. Frau von Tümmler başka konularda çok zeki olmasa da bütün kadın hayatına, o hayatın hem fiziksel hem ruhsal yönüne, doğanın kadına yüklediği her şeye dair sıradışı ama asla kötücül değil, tamamen duygudaş bir içgörüye sahipti; dolayısıyla etrafındaki bir olay ya da durum kolay kolay gözünden kaçmazdı. Görülmediği sanılan bir kendi kendine gülümsemeden, bir yüz kızarmasından ya da gözlerin parlamasından, hangi kızın hangi genç adama abayı yaktığını anlar ve bütün bunlardan haberi bile olmayan, olmasını da istemeyen sırdaşı kızına fark ettiklerini anlatırdı. İçgüdüsel olarak, duruma göre sevinerek ya da üzülerek, bir kadının evliliğinde mutlu olup olmadığını hissederdi. Bir hamileliği kesinlikle daha başlangıç safhasında tespit eder, mutluluk verici-doğal bir olay söz konusu olduğu için farkında olmadan şiveli konuşarak, “Misafürünüz var,” derdi. Anna'nın lisede üst sınıflara gelmiş olan erkek kardeşine derslerinde yardım etmesine sevinir; çünkü bir erkeğe sunduğu bu üstün hizmetin zavallı kızda bilinçli ya da bilinçsiz olarak yarattığı tatmini naif olduğu kadar isabetli bir psikolojik uyanıklıkla da sezerdi.

Tipi rahmetli babasına benzeyen, beşeri bilimlere pek yatkın olmayıp daha ziyade köprüler ve yollar yapmanın hayalini kuran ve mühendis olmak

isteyen uzun boylu, kızıl kafa oğluyla pek bir şey paylaştığı söylenemezdi. Ona ancak ölçülü, yüzeysel ve daha ziyade biçimin gerektirdiği bir yakınlık gösterirdi. Buna karşılık kızına, tek gerçek dostuna çok düşkündü. Anna'nın ketumluğu düşünülecek olursa aralarındaki sıkı fıkı ilişkinin tek taraflı olduğu söylenebilirdi; tabii eğer annesi yine de içine kapanık kızının ruh dünyası, bu ruhun gururlu ve acı tevekkülü hakkında her şeyi bilmiyor ve bundan kendi kalbini ona sonuna kadar açma hakkını ve sorumluluğunu çıkarmıyor olsaydı.

Bunu yaparken, arkadaşı olan kızının kimi zaman sevgi dolu-hoşgörülü, kimi zaman kederli-alaycı, hatta hafiften acılı gülümsemesine alınıp darılmadan, gerçek bir mizah anlayışıyla göz yumar ve ona çok iyi davranırdı, zaten mutlu-haklı bulduğu kendi saflıklarına bizzat gülmeye de daima hazırdı; böylece aynı anda hem kendine hem de Anna'nın çarpılmış ifadesine gülerdi. Çoğu zaman, bilhassa entelektüel kızına da sürekli kazandırmaya çalıştığı doğa sevgisinin dizginlerini serbest bıraktığında, böyle olurdu. İlkbaharı ne kadar sevdiğini söylemeye gerek yok; bu *onun* mevsimi, doğduğu ve –kendi ifadesiyle– ona öteden beri özel olarak gizli sağlık ve yaşama sevinci rüzgârları taşıyan mevsimdi. Hoş kokular arasında kuş cıvıltıları başladı mı, yüzü aydınlanırdı. Bahçedeki ilk çiğdemler ve akbardaklar, evin etrafındaki sümbüllerin ve lalelerin tomurcuklanması ve açması iyi yürekli kadını mutluluktan ağlayacak hale getirirdi. Kırlara giderken geçtiği yolun kenarındaki tatlı menekşeler, sarı çiçekler açan katırtırnağı ve altın çam fundalıkları, barutağacının beyaz çiçekleri, ya o leylaklar, hele kestanelerin beyaz ve kırmızı mumlarını dikişi; kızı bütün bunlara onunla birlikte hayran olmalı ve coşkusunu paylaşmalıydı: Rosalie onu kuzeye bakan, atölye haline getirilmiş odadan çıkarır, soyut sanatından uzaklaştırırdı ve Anna istekli bir gülümsemeyle önlüğünü çıkararak annesine saatlerce eşlik ederdi, çünkü yürüyüşü şaşırtıcı derecede iyiydi ve her ne kadar topallığını cemiyet içinde mümkün olduğunca az hareket ederek saklasa da, serbestçe, istediği gibi topallayabildiği zaman büyük bir dayanıklılık göstererek yürüyordu.

Şoseler şiir gibiyken ağaçlarda açan çiçekler, yürüyüş yollarının etrafındaki memleket toprağının, meyvelerini vaat eden beyaz ve pembe bir güzelliğe bürünmesi... Ah, ne büyüleyici bir mevsimdi bu! Sık sık gittikleri ırmağı çevreleyen yüksek akçakavakların tırtılımsı çiçekleri kar misali üstlerine yağıyor, rüzgârda sürükleniyor, yerleri örtüyordu; ve bunu da

hayranlık verici bulan Rosalie'nin, kavak ağaçlarının "iki evcikli" bitkiler olduğunu, birinin üzerinde yalnızca erkek, diğerinin üzerinde ise yalnızca dişi çiçekler bulunduğunu kızına öğretebilecek kadar botanik bilgisi vardı. Rüzgâr yardımıyla döllenmeden, yani karayelin kırların çocuklarına verdiği aşk hizmetinden, çiçek tozlarını edebiyle bekleyen dişi tepeciğe nazikçe taşımasından söz etmeyi de severdi; bu onun özellikle hoşuna giden bir üreme türüydü.

Gül zamanı ona sonsuz bir haz verirdi. Çiçeklerin kraliçesini desteklerle tutturarak bahçesine diker, gerekli yöntemleri uygulayarak onu kemiren tırtıllardan özenle korur ve bu görkem sürdüğü müddetçe rafların ve küçük yatak odasındaki komodinin üzerinde demet demet capcanlı güller olurdu; tomurcuklanan, yarı ya da tam açmış, bilhassa kırmızı (çünkü beyazları görmekten hoşlanmazdı), kendi yetiştirdiği ya da tutkusunu bilen hanım ziyaretçilerin gösterdikleri dikkatin hediyesi olan güller... Gözlerini kapayarak yüzünü uzun uzun bu demetlerden birinin içine gömer ve tekrar kaldırdığında, bunun Tanrı kokusu olduğuna yemin edebilirdi; Psyche, elinde lambayla uykudaki Eros'un üzerine eğildiğinde Eros'un nefesi, bukleleri ve yanakları, genç kızın burnunu kuşkusuz bu hoş kokuyla doldurmuştu, gökyüzünün rayihasıydı bu ve Rosalie, insanın saadet dolu bir ruh olarak yukarıda, sonsuzlukta gül kokusu soluyacağından emindi. Anna'nın bu konudaki kuşkucu görüşüne göreyse o zaman insan buna kısa sürede o derece alışmış olacaktı ki, artık kokuyu almaz hale gelecekti. Fakat Frau von Tümmler onu bu çokbilmişliğinden ötürü paylamıştı. Alay etmek isteyen, onun şu ileri sürdüğü şeyi bütün saadet için de söyleyebilirdi ama bilinçdışı mutluluk yine de mutluluktu. Bu, Anna'nın annesine şefkat dolu bir hoşgörü ve barış öpücüğü verme vesilelerinden biriydi; sonra da birlikte gülmüşlerdi.

Rosalie, Jülich Meydanı'nın tam karşısındaki J.M. Farina'dan aldığı ve az miktarda sürdüğü ferahlatıcı kolonya hariç asla suni üretilmiş kokular, parfümler kullanmazdı. Fakat doğanın koklama duyumuza güzellik, tatlılık, baharatlı bir acılık, bir yandan da boğuculuk, sarhoş edicilik namına sunduğu şeyleri haddinden fazla sever, derin derin, minnetle, tam bir duyusal huşuyla içine çekerdi. Yürüyüş yaptığı yollardan birinde bir yamaç vardı; gergince uzanan kıvrımlı bir toprak ve derin olmayan bir çukur, dibinde öbek öbek yaseminler ve barutağacının çiçekleri; nemli-sıcak, fırtınaya meyilli haziran günlerinde ısınan güzel koku adeta hava akımları,

bulutlar halinde, neredeyse insanı bayıltacak şekilde yükselirdi. Bu koku kendisinde hafif bir baş ağrısına yol açtığı halde Anna, annesine oraya her gidişinde eşlik etmek zorunda kalırdı. Rosalie bu bütün yoğunluğuyla yükselen kokuyu hayranlıkla karışık bir keyifle içine çeker, bir an için olduğu yerde kalır, yürümeye devam eder, tekrar durur, yamacın üzerinden eğilir ve iç çekerdi: “Ah çocuğum, ah yavrucuğum, ne harika! Bu doğanın nefesi, işte bu o, onun hayat veren tatlı soluğu, güneşten ısınmış ve neme doymuş, bizi sonsuz bir sevinçle kucağında taşıyor. Ne şeref ki biz de doğanın sevgili çocuklarıyız; bunun tadını çıkaralım.”

“En azından sen öylesin anne,” derdi Anna coşkuyla dolu kadının koluna girip topallayarak onu sürüklerken. “Beni daha az seviyor ve şu berbat kokusunun şakaklarımda ağırlık yapmasına neden oluyor.”

“Evet, çünkü ona kafa tutuyorsun,” diye karşılık verirdi Rosalie, “ona boyun eğmek yerine yeteneğinle onu aşmak istiyorsun, onu salt düşünce konusu haline getiriyor, üstelik bununla övünüyor ve duyularınla algıladıklarını Tanrı bilir nereye yönlendiriyorsun; herhalde hissizliğe. Buna saygı duyuyorum, Anna, ama sevgili doğanın yerinde olsam ben de size gücenirdim.” Ve bir keresinde kızına ciddi ciddi şunu teklif etti: Eğer soyuta meraklıysa ve her şeyin ona çevrilmesi gerektiğini düşünüyorsa kokuları renklerle ifade etmeyi deneyebilirdi.

Rosalie’nin aklına bu fikir ıhlamurların çiçek açma zamanında, yani temmuza doğru gelmişti; dışarıda, yolun iki tarafındaki ağaçların gecikmiş çiçeklerinin, birkaç hafta boyunca pencereler açıkken bütün evi tarif edilemez saflık ve yumuşaklıktaki koku büyüsüyle doldurduğu ve Rosalie’nin dudaklarından hayran bir gülümsemenin eksik olmadığı, onun için yine yegâne iç açıcı dönemdi bu. Şöyle dedi: “İşte bunun resmini yapmalısınız, bunu sanatsal olarak denemelisiniz! Sizin istediğiniz, doğayı sanattan tamamen kovmak değil ki; soyutlamalarınızda yine de doğadan yola çıkıyorsunuz ve onu tinselleştirmek için duyusal olana ihtiyacınız var. Koku ise şöyle söyleyeyim ki, hem açıkça ortada hem de soyut, onu görmüyoruz, uçucu bir formda bize hitap ediyor ve görünmeden mutluluk vereni, göz zevkine çevirme denemesinin size cazip gelmesi gerek; neticede resim sanatı tam da buna dayanır. Hadi bakalım! Nerede paletleriniz? Mutluluk vereni, onun üzerinde karıştırın ve renkli bir mutluluk olarak tuvale taşıyın, adını da ‘Ihlamur Kokusu’ koyun ki, görenler ne kastettiğinizi anlasın.”

“Canım anneciğim, şaşırtıyorsun beni!” diye karşılık verdi Fräulein von Tümmler. “Hiçbir resim profesörünün aklına gelmeyen meseleler bulup çıkarıyorsun! Ama şunu da biliyor musun ki sen o sinesteziyi andıran duyu karışması ve kokuları renklere çevirme yolundaki mistik teorinle gerçek bir romantiksin?”

“Eh, benimle böyle zekice alay etmeni hak ettim.”

“Hayır, sen hiçbir şekilde alay edilmeyi hak etmiyorsun,” dedi Anna içtenlikle.

Fakat ağustosun tam ortasında yaptıkları bir yürüyüşte, havanın çok sıcak olduğu bir öğleden sonra, alayı andıran bir şeyle karşılaştılar. Çayırlıkla bir fundalığın arasında yürürlerken birdenbire burunlarına misk kokusu geldi; önce fark edilmeyecek kadar hafif, sonra gittikçe daha güçlü. Kokuyu ilk alan ve, “Ah! Bu da nereden geliyor?” diyerek aldığını dile getiren Rosalie’ydi, ama hemen ardından kızı da onu onayladı: Evet, öyle bir koku vardı ve misk esansı türü bir şeydi; kesinlikle. İki adım atmaları, kokunun iğrenç kaynağını görmelerine yetti: Yolun kenarında, güneşin altında kaynayan, üstü etsinekleriyle dolu ve etrafında da onların uçuştuğu küçük bir pislik yığını vardı; daha yakından bakmak istemediler. Ufak bir alanda hayvan dışkıları, hatta belki insanlarınki de, çürümüş bitkilerle bir araya gelmişti ve küçük bir orman canlısının çoktan kokuşmuş leşi de oradaydı. Kısacası hiçbir şey bu boğucu yığından daha tiksinç olamazdı; ama yüzlerce etsineğini oraya çeken berbat kokusuna, iki farklı şekilde algılanmasına kapı açan geçişliliği ve çift kutupluluğu nedeniyle artık pis koku da denilemezdi, ona kuşkusuz misk kokusu denmeliydi.

“Hadi devam edelim,” dedi iki hanım birden ve Anna bu yeni yürüme hamlesi için ayağını daha da büyük bir güçle sürürken annesine tutundu. Üzerlerindeki tuhaf etkiyi sindirmeleri gerekiyormuşçasına bir müddet sustular. Ardından Rosalie şöyle dedi:

“Bak işte görüyorsun, miski hiçbir zaman sevmemişimdir, amberi de öyle, zaten ikisi aynı şey, insan bunu nasıl parfüm diye sürer anlamıyorum. Sanırım zibet de aynı familyadan. Zaten böyle kokan çiçek de yok, doğa tarihi dersinde öğrenmiştik, bu kokuları bazı hayvanlar belli bezlerinden

salgılıyor; sıçanlar, kediler, zibet kedisi, misk geyiği. Hatırlar mısın, Schiller'in *Kabale und Liebe*'sinde (Hile ve Aşk) bir adamcağız vardır, bir tür dalkavuk, son derece ahmak, bir yerde büyük bir yaygarayla içeri girer ve bütün partere misk kokusu yayar. Ay, oraya her seferinde nasıl gülerim!"

Böylece neşelendiler. Rosalie hâlâ, geçirdiği yılların organlardan kaynaklanan uyum zorlukları ve kadınlığının durdurucu, kurutucu gerileyişi onu fiziksel ve ruhsal olarak uğraştırırken bile kalbinden fışkıran sıcak gülüşünü koruyordu. O dönemde doğada bir dostu vardı; evinin çok yakınında, Hofgarten Parkı'nın bir köşesinde (Malkasten[1] Sokağı oraya çıkıyordu). Bu, tek başına duran yaşlı bir meşe ağacıydı; dalıyla budağıyla yamru yumruydu, köklerinin bir kısmı açıktaydı, tıknaz gövdesi daha yükselmeden kalın ve oradan da daha ince, boğum boğum dallara ayrılıyordu. Gövdenin orası burası oyuktu, oyuklar macunla doldurulmuştu; park yönetimi yüz yaşındaki delikanlı için bir şeyler yapıyordu; ama bazı dallar çoktan kurumuş, yaprak vermiyor, onun yerine çıplak ve eğri büğrü, gökyüzüne uzanıyordu; buna karşılık diğerleri, tek tek de olsa ağacın en tepesine kadar rastlananlar ilkbaharda hâlâ, daima kutsal sayılan, uçları tırtıklı yapraklarla yeşilleniyor, insanlar bu yapraklardan zafer taçları yapıyorlardı. Rosalie bunu izlemekten büyük keyif alıyor, doğum günü civarında her gün oraya giderek yaprakların ağacın hâlâ hayat giren kalın ve ince dallarında belirişini, tomurcuklanışını ve açışını takip ediyordu. Ağacın yakınına, çimenlerin hemen kenarındaki bir banka Anna'yla birlikte yerleşiyor ve şöyle diyordu:

"Ah cesur ihtiyar! Duruşunu ve hâlâ nasıl çabaladığını görünce duygulanmamak elde mi? Şu köklere bak, şu kol kalınlığındaki, odunlaşmış köklere, nasıl da geniş geniş açılıp toprağa sarılıyor, kendisini besleyene nasıl da sıkı sıkı yapışıyor... Bazı fırtınalar atlattı ve daha önünde atlatacağı başka fırtınalar var. Ama yıkılmıyor. Oyuk, macunlu, tam yapraklanmaya artık gücü yetmiyor. Fakat zamanı geldi mi suları yükseliyor; belki her yerine ulaşmıyor ama o biraz olsun yeşillenmeyi başarıyor ve insan bunu takdir ediyor, onun yürekliliğine saygı duyuyor. Şu yukarıdaki yaprak tomurcuklu ince dalın rüzgârda başını sallayışını görüyor musun? Etrafında durum iyi değil; ama o ince dal, ağacın onurunu kurtarıyor."

"Haklısın anne, söylediğin gibi, takdire şayan bir şey," diye karşılık verdi Anna. "Fakat itirazın yoksa ben artık eve dönmek istiyorum. Ağrım

var.”

“Ağrı mı? Yoksa bu senin... Tabii yavrum, ah nasıl unuttum! Seni de yanımda sürüklediğim için kendimi suçluyorum. Şu ihtiyara doğru dön ve otururken öne eğilmekten çekinme. Kusura bakma! Hadi koluma gir de gidelim.”

Fräulein von Tümmler öteden beri âdet günleri yaklaşırken şiddetli karın ağrıları çekerdi; bu bir sorun değil, yalnızca çoktan alışılmış, doktorun da öyle olduğunu söylediği bünyevi bir sıkıntıydı ve katlanılması gerekiyordu. Böylece anne, eve dönüş yolunda sakin bir avutuculuk, iyi niyetli bir neşe ve bu arada özellikle de kıskançlıkla, eziyet çeken kızına bu konudan bahsetmeye başladı.

“Hatırlıyor musun,” dedi, “ilk seferinde nasıl olmuştu, sen daha genceciktin, nasıl da korkmuştun, ben de sana bunun doğal, gerekli ve sevindirici olduğunu anlatmıştım, bir tür şeref günü olduğunu; çünkü senin artık olgunlaşıp bir kadına dönüştüğünü gösterdiğini... Öncesinde karın ağrısı çekiyorsun, evet, bu can sıkıcı ve hiç de lazım değil, benim hiç ağrımazdı; ama olur böyle şeyler, senin gibi ağrı çeken iki-üç kişi daha tanıyorum ve şöyle düşünüyorum: Ağrılar, *à la bonne heure*,[2] bunlar biz kadınlarda doğadakinden ve erkeklerdekinden farklı bir şey, onların ağrısı tutmuyor, hastalandıkları zaman hariç, o zaman da korkunç abartıyorlar; bunu Tümmler de yapardı, baban yani, subay olduğu ve şehitlik mertebesinde öldüğü halde ne zaman bir yeri ağrısa yapardı. Bizim cinsimiz farklı davranıyor, ağrılara daha bir sabırla katlanıyor, tahammüllüyüz biz; deyim yerindeyse ağrı çekmek için doğmuşuz. Çünkü bir kere doğal ve sağlıklı ağrıyı tadıyoruz, Tanrı’nın istediği, kutsal doğum sancısını, tamamen kadınlara özgü bir şey bu, erkekler bundan kurtarılmış ya da mahrum bırakılmış. Aptal erkeklerin bizim attığımız yarı bilinçsiz çığlıklardan ödleri patlıyor; kendilerini suçlayarak başlarını ellerinin arasına alıyorlar ve biz attığımız her çığlıkta aslında onlarla alay ediyoruz. Seni dünyaya getirirken Anna, vaziyet çok kötüydü. İlk sancıdan itibaren doğum otuz altı saat sürdü, Tümmler hiç durmadan evin içinde dolanıp duruyor ve başını ellerinin arasına alıyordu; ama bu büyük bir hayat şenliğiydi; üstelik çığlık atan ben değildim, *o* çığlık atıyordu, sancının kutsal esrimesiydi o. Daha sonra Eduard’da bunun yarısı kadar bile kötü olmadı; ama bir erkeğe bu kadarı fazlasıyla yetmişti, beyefendi erkekler, onlar en fazla bir teşekkür

ederler. Görüyorsun ya, ağrılar daima iyiliğimizi isteyen doğanın olağan uyarı sinyalleridir, vücutta bir hastalığın yayıldığına işaret eder; dikkat, anlamına gelir, orada bir terslik var, buna karşı hemen bir şey yap; yalnızca ağrıya karşı değil, o ağrıyla anlatılmak istenen şeye karşı da. Kuşkusuz bizde de böyle olabilir ve bu şekilde düşünebilir. Ama biliyorsun ki, senin bu âdet öncesi karın ağrın, o böyle düşünmüyor ve seni hiçbir şeye karşı uyarmıyor. Bu, kadınlara özgü ağrının bir tür oyunu ve o nedenle saygıdeğer, bunu böyle görmelisin, kadınca bir yaşam edimi olarak. Kadın olduğumuz sürece, yani artık çocuk ya da henüz elden ayaktan düşmüş bir ihtiyar değilsek, kanın annelik organımızda güçlü, yoğun bir hayatı var, sevgili doğa bu yolla bizi döllenmiş yumurtayı kabul etmeye hazırlıyor ve neticede benim uzun hayatımda da büyük arayla sadece iki kez olduğu üzere, bu gerçekleştiğinde âdet kesiliyor ve hamile kalıyoruz. Tanrım, otuz yıl önce âdetim ilk kesildiğinde nasıl da sevinçle karışık bir korkuya kapılmıştım! Hamile kaldığım bebek sendin canım yavrum; ve bunu Tümmler'e nasıl söylediğimi, kıpkırmızı kesilerek başımı onunkine yaslayıp şöyle dediğimi hatırlıyorum: 'Robert, vakit geldi, bütün belirtiler gösteriyor ki, karnımda misafürümüz var'..."

"Anneciğim, bana bir iyilik yap ve şu Rhein şivesiyle konuşma, duyduğum an beni rahatsız ediyor."

"Ah, kusura bakma canım kızım, istediğim son şey seni rahatsız etmektir. Sadece, o zamanlar o mutluluk dolu utancımla Tümmler'e gerçekten de böyle söylemiştim. Hem, biz doğal şeylerden söz ediyoruz, öyle değil mi? Bana göre doğayla şive arasında bir ilişki vardır, tıpkı doğayla halk arasındaki ilişki gibi; eğer bu saçmaysa kendimi düzeltirim, sen benden kat be kat zekisin. Evet, zekisin, ama bir sanatçı olarak doğayla aran pek iyi değil, onu soyuta çevirmek zorunda kalıyorsun, küplere ve spirallere; ve daha önce birinin öbürüyle ilişkisi hakkında konuşmuş olduğumuz için, düşünüyorum da acaba doğaya kibirle, zekâyla yaklaştığın için o da sana âdet döneminde bu ağrıları veriyor olabilir mi?"

"Aman anne," dedi Anna ve elinde olmaksızın güldü. "Beni zeki buluyorsun ama asıl kendin tamamen uygunsuz şekilde pek zekice teoriler üretiyorsun!"

"Çocuğum, seni bununla biraz olsun eğlendirebiliyorsam, en basit teori bile kabulümdür. Fakat kadınların dürüst ağrılarıyla ilgili söylediklerim gayet ciddi ve teselli maksatlıydı. Otuz yaşındayken kanının bu bolluğuna

sevin ve bununla gurur duy. İnan bana, hâlâ senin durumunda olsaydım, birtakım karın ağrılarına seve seve katlanırdım. Fakat ne yazık ki artık o durumda değilim, bende kanama gittikçe daha az miktarda ve düzensiz oluyor, hatta iki aydır hiç âdet görmedim. İncil'deki deyimle, artık 'kadınlık hali'mi yaşayamıyorum, sanırım Sara'dan bahsedilen bölümde geçiyordu, evet evet, Sara'ydı; tabii onda, sonradan bir doğurganlık mucizesi[3] gerçekleşmişti; ama bu sadece dinî bir hikâye, günümüzde böyle şeyler olmaz. Artık kadınlık halimizi yaşayamıyorsak artık kadın değil, kadının kurumuş kabuğuyuz demektir; tükenmiş, işe yaramaz, doğa tarafından atılmış... Yavrucuğum, bu çok acı. Erkeklerdeyse sanırım hayatları boyunca bitmiyor. Seksen yaşına gelip de hâlâ kadınları rahat bırakmayanları tanıyorum, Tümmler, yani baban da öyleydi; yarbayken çevirdiği işlere nasıl da göz yummuştum! Bir erkek için elli yaş nedir ki? Biraz çaptan düşmek, onların çapkınlığına engel değildir, hatta bazıları kırlaşmış şakaklarıyla gencecik kızları tavlarlar. Oysa biz kadınların kan ve dişilik sisteminde her şey için sınır otuz beş yaştır, yani eksiksiz insanlığımız için; ve elli yaşına geldiğimizde miadımızı doldurmuş, doğurma yetimizi kaybetmiş oluruz, artık doğa karşısında bir süprüntüden başka bir şey değilizdir."

Bir doğa fanatiği sertliğiyle söylenmiş bu sözlere Anna, bazı kadınların haklı olarak verecekleri şekilde cevap verebilirdi. Fakat o şöyle dedi:

"Neler söylüyorsun anne? Yaşı ilerlemiş bir kadına, hayatını yaşayıp senin o çok sevdiğin doğa tarafından yeni ve daha sakin bir konuma taşındığında layık görülen vakarı nasıl böyle kötüler, nasıl hor görürmüş gibi davranırsın? Kadının, daha da sevilmeye değer bulunacağı o vakarlı konumda insanlara, yakın ve uzak çevresindekilere verebilecek daha o kadar çok şeyi, onlar için taşıdığı o kadar büyük bir anlam var ki... Erkekleri cinsel hayatlarının sınırı, kadınlara kıyasla daha belirsiz olduğu için kıskanıyorsun. Fakat bu o kadar takdire şayan bir şey mi, kıskançlık için bir sebep mi emin değilim ve ne olursa olsun, sonuçta ahlak sahibi bütün halklar, daima yaşı ilerlemiş bir kadının ağırbaşlılığına en büyük hürmeti göstermiş, hatta bunu kutsal saymıştır; biz de seni yaşının getirdiği o güzel, etkileyici vakarınla kutsal saymak istiyoruz."

"Hayatım," dedi Rosalie ve yürürken kızını kendine doğru çekti, "ne kadar güzel, zekice ve aklı başında konuşuyorsun, hem de ağrına rağmen;

ben yalnızca seni bu konuda teselli etmek istemiştim, bak şimdi sen budala anneni yakışıksız dertleri konusunda teselli ediyorsun. Fakat bu vakar ve veda meselesi hakikaten zor yavrum, kendini yeni bir konumda bulmak, sırf beden için bile çok zor, beraberinde bir sürü sıkıntı getiriyor. Hele bir de insanda vakarı ve hürmet edilen yaşlı kadın konumunu umursamayan bir yürek varsa ve o yürek vücudun kurumasına direniyorsa... İşte o zaman hakikaten meşakkatli. Bedenin yeni şartlarına ruhun uyum sağlaması en zor şey."

"Elbette anne, bunu anlıyorum. Ama bak, beden ve ruh, ikisi bir bütündür, psikolojik olan da fiziksel olandan daha az doğal değildir, doğa onu da kapsar. Ruhsallığının, vücudunun doğal dönüşümüne uzun süre uyum sağlayamayacağından korkmana hiç gerek yok. Şöyle düşün: Ruhsal olan yalnızca fiziksel olanın yaydığı ışıktır ve eğer sevgili ruh, vücudun değişen hayatına uyum sağlamak gibi son derece zor bir görevin kendi üzerine düştüğüne inanırsa, bu görevi yerine getirmekten ve değişimin kendisini de etkilemesine izin vermekten başka bir şey yapması gerekmediğini fark edecektir. Çünkü sonuçta ruhu kendi durumuna göre şekillendiren bedendir."

Fräulein von Tümmler bunları neden söylediğini biliyordu; çünkü çok yakın olduğu annesinin yüzünde, kendisiyle yukarıdaki şekilde konuştuğu süre boyunca ara ara yeni bir yüz daha belirmişti, bugüne kadarkine ek bir yüz; ve utanç yüklü gelişmelerin yolda olduğu Anna' nın sessiz, endişeli gözleminden kaçmamıştı.

Anna'ya göre hiç de dikkat çekici olmayan, Tanrı'nın özene bezene yarattığı söylenemeyecek bu yeni yüz, Ken Keaton adında genç bir adama aitti; adam yirmi dört yaşlarında, savaşın oralara sürüklediği bir Amerikalıydı, bir süredir şehirde kalıyor ve birkaç evde İngilizce dersi veriyor ya da zengin sanayici hanımları tarafından İngilizce konuşma pratiği için ücret karşılığı çağrılıyordu. Paskalya'dan beri lise sonda olan Eduard bunu duymuş ve annesine Mr. Keaton'dan haftada birkaç kez, öğleden sonraları İngilizce dersi alma fırsatına kavuşmak için ısrarla ricada bulunmuştu. Çünkü lisede bir ölçüde Yunanca ve Latince öğretiliyordu, ayrıca neyse ki yeterli derecede matematik de vardı ama İngilizce yoktu; oysa bu dil ona ileriye yönelik hedefleri açısından çok önemli geliyordu. Şu sıkıcı beşeri bilimleri kör topal atlatır atlatmaz politekniğe yönelmek istiyor ve daha sonra eğitimini sürdürmek üzere İngiltere'ye ya da dosdoğru

tekniğin cenneti sayılan Birleşik Devletler'e gitmeyi planlıyordu. Dolayısıyla annesi, onun hedefinin netliğine ve kesinliğine duyduğu saygıdan ötürü isteğini seve seve yerine getirdiğinde çok mutlu ve minnettar oldu; ayrıca pazartesi, çarşamba ve cumartesileri Keaton'dan aldığı dersler ona büyük keyif veriyordu; çünkü hem hedefe yönelikti hem de yeni bir dili temel bilgilerden başlayarak, okuma yazma öğrenen çocuklar gibi, ilk önce küçük bir "başlangıç" kitabı, bir tür çocuk alfabesi yardımıyla öğrenmek eğlenceliydi: kelimeler, onların genellikle maceraya dönüşen doğru yazılışları, son derece şaşırtıcı telaffuzları... Ken, "l" harfini daha ziyade Rhein şivesini andırır şekilde gırtlaktan çıkararak ve "r" harfini damakta yuvarlayarak öğrencisine bu telaffuzları öyle abartılı bir biçimde yaya yaya gösteriyordu ki, sanki onun anadilini komiklik çizgisine çekmek ister gibiydi. "*Scrr-ew the top on!*"[4] diyordu. "*I sllept like a top*."[5] "*Alfred is a tenis play-err. His shoulders are thirty inches brr-oaoadd*."[6] Eduard mümkün olduğunca fazla *though*, *thought*, *taught* ve *tough*[7] kullanılarak başka birtakım övgüler de düzülen bu geniş omuzlu tenisçi Alfred'e, bir buçuk saatlik ders boyunca gülebilirdi ama bir yandan da büyük ilerleme kaydediyordu; çünkü Keaton, kesinlikle profesyonel bir öğretmen değildi ve son derece gevşek bir yöntem uyguluyordu; yani, her şeyi tesadüfe bırakıyor ve umursamazca, körü körüne pratik yaptırıyor, daha fazlasını aramayan öğrencisini *slang*[8] ve *nonsense*[9] muhabbetlerle kendi rahat, esprili ve tüm dünyada geçerli olan lisanının içine çekiyordu.

Eduard'ın odasına hâkim olan keyifli atmosfer onu içeri çektiği için Frau von Tümmler de ara sıra gençlerin yanına gelerek bu cazip eğlenceye bir süre katılıyor, o da *the tenis play-err* Alfred'e kahkahalarla gülüyor ve onunla oğlunun özel öğretmeni arasında büyük benzerlik kuruyordu, özellikle de omuzlar konusunda, çünkü öğretmeninkiler de epey genişti. Bunun haricinde Ken, gür sarı saçlara –özellikle güzel değil ama çirkin de değil– bir nebze Anglosakson havası taşıdığı için oralarda pek de sıradan sayılamayacak, zararsız, sempatik bir delikanlı yüzüne sahipti ve rahat, bol kıyafetlerinin altından bile belli olan, gençlere özgü şekilde güçlü kuvvetli, şahane bir vücudu vardı, uzun bacaklı ve dar kalçalıydı. Elleri de çok düzgündü, sol elinde fazla süslü olmayan bir yüzük taşıyordu. Mütevazı, son derece rahat ama görgü kurallarına aykırı olmayan davranışları, tıpkı bildiği tek tük Fransızca ve İtalyanca (çünkü daha önce birçok Avrupa

ülkesinde bulunmuştu) kelimede olduğu gibi ağzının inkâr edilemez şekilde İngilizceye benzettiği gülünç Almancası; bütün bunlar Rosalie'nin çok hoşuna gidiyor, özellikle de o müthiş doğallığı onu fethediyordu ve ara sıra, en sonunda da neredeyse düzenli olarak, ders esnasında kendisi orada olsun olmasın, ona dersten sonra yemeğe kalmasını teklif etmeye başladı. Ona olan ilgisi kısmen de kadınlardan yana şansının epey açık olduğunu duymasından ileri geliyordu. Onu bu gözle inceliyor ve söz konusu söylentiyi akıl almaz bulmuyordu; öte yandan yemek yerken ve konuşurken bir an için duraklaması ve elini ağzına dayayıp, "*Pardon me!*"[10] demesi pek de hoşuna gitmiyordu, gerçi bu görgü kurallarına uymak adına yapılmış bir hareketti, ama arada gerçekleşen olaya gayet gereksiz bir şekilde dikkat çekiyordu.

Kendisinin de sofrada anlattığı üzere Ken, bir Doğu devletinin küçük bir şehrinde doğmuş, babası orada çeşitli işlerde çalışmıştı; bir ara borsacı, bir ara bir benzin istasyonunun şefiydi ve *real estate business*'ta[11] da bir süre biraz para kazanmıştı. Oğlu ise *high school*'a[12] gitmiş ve –saygıyla eklediği kendi ifadesiyle "Avrupa ölçütleri"nde– hiçbir şey öğrenememiş, ardından da pek fazla sorgulamadan, sırf biraz daha bir şeyler öğrenebilmek için Michigan eyaletindeki Detroit'te bir üniversiteye girmiş, öğrenim masraflarını da elleriyle çalışarak bulaşıkçılık, aşçılık, garsonluk, kampüste bahçıvanlık yaparak karşılamıştı. Frau von Tümmler ona, bu işleri yaparken bu beyaz, şahane denebilecek elleri nasıl koruyabildiğini sormuş, o da kaba iş yaparken daima eldiven taktığını, üzerinde de kısa kollu gömlek olduğunu ya da bazen hiçbir şey olmadığını ama eldiveni mutlaka taktığını söylemişti. Oralarda birçok işçi, hatta pek çoğu böyle yapardı, mesela inşaat işçileri; böylece elleri nasırlı proleter pençelerine dönmüyor, parmaklarını süsleyen tek bir yüzükle kâtip eli gibi kalıyordu.

Rosalie bu âdeti övdü; ama Keaton karşı çıktı: Âdet mi? Bu kelime böyle bir şey için fazlaydı; buna eski Avrupa halk âdetleri –"Avrupa" yerine "*continent*"[13] demeye özen gösteriyordu– anlamında "âdet" denilemezdi. Mesela "hayat dalı" bu tür, bir eski Alman halk âdetiydi; oğlan çocukları Noel ve Paskalya zamanı kızlara, ayrıca büyükbaş hayvanlara ve ağaçlara taze kayın ve söğüt ağacı dallarıyla vuruyor ya da işte kendi deyimleriyle onları "biberliyor" veya "sopalıyor"lardı, sağlık ve doğurganlık amacıyla yapılıyordu bu; evet, bu bir âdetti, çok eski ve kendisinin de hoşuna giden

bir âdet. İlkbaharda yapılan biberleme ya da sopalamaya “Çeşnili Paskalya” deniliyordu.

Tümmler’lerin “Çeşnili Paskalya”dan haberleri bile yoktu ve Ken’in halk âdetleri konusundaki bilgisi onları şaşırtmıştı. Eduard, “hayat dalı”na gülüyordu, Anna yüzünü ekşitmişti ve yalnızca misafirini tam bir onay halinde dinleyen Rosalie anlatılanlara hayran kalmışa benziyordu. Ken, bunun çalışırken giyilen eldivenlerden farklı olduğunu söyledi; ve böyle bir şeyi Amerika’da arasan bulamazdın, zaten orada köy de yoktu, çiftçiler de çiftçi değil, diğer herkes gibi birer girişimciydi ve gelenekleri, görenekleri yoktu. Her ne kadar halinde tavrında inkâr edilemez bir Amerikanlık olsa da, genel olarak büyük anavatanına pek bağlı görünmüyordu. “*He didn’t care for America*”[14], umrunda bile değildi; hatta aslında ülkesini dolar avı ve kiliseye gitmeleriyle, başarı konusundaki tutuculuğu ve dev vasatlığıyla, fakat en çok da tarihî atmosfer yoksunluğuyla korkunç buluyordu. Amerika’nın tabii ki bir geçmişi vardı, ama bu bir *history*[15] değil, yalnızca kısa ve düz bir *success story*’ydi[16]. Kuşkusuz devasa çölleri dışında güzel ve görkemli toprakları da bulunuyordu ama bunların “arkasında hiçbir şey” yoktu; oysa Avrupa’daki her şeyin arkasında neler yatıyordu, özellikle de derin bir tarihî perspektifi olan şehirlerin arkasında. Amerikan şehirleriyse *he didn’t care for them*[17]. Onlar daha dün kurulmuştu, yine aynı şekilde yarın yıkılabilirdi. Küçük olanları sıkıcı kasabalardı, biri diğerinin tıpatıp aynısıydı; büyük ve kibirli olanlarıysa satın alınmış *continental*[18] kültür varlıklarıyla dolu müzeleriyle korkunç birer mahşer yeriydi. Kültür varlıklarının satın alınması çalınmasından iyiydi, ama *çok daha* iyi de değildi; çünkü İsa’dan sonra 1400 ve 1200’den kalma bir şeyin o ortamda çalınmıştan farkı kalmıyordu.

Ken’in saygısızca sözlerine gülündü, ayrıca genç adam bu sözler yüzünden tenkit de edildi ama kendisi buna karşı çıktı: Aksine, böyle konuşmasının nedeni saygıydı; perspektife ve atmosfere olan saygısı. Tarihin eski çağları, İsa’dan sonra 700, 1100, bunlar onun tutkusu ve hobisiydi; lisedeyken de tarih dersinde her zaman en başarılı öğrenci olmuştu; tarih ve beden eğitiminde. Bu onu uzun zaman önce Avrupa’ya, tarihin eski çağlarının ait oldukları yere çekmişti ve savaş olmasaydı da sırf bu tarihî havayı solumak için kendi çabasıyla, denizci ya da bulaşıkçı olarak gelip burada çalışırdı. Fakat elbette savaş sanki çağrılmış gibi ona gelmişti.

1917’de hemen *army*’ye[19] yazılmış ve *training*[20] boyunca hep, kendisi gönderilmeden savaşın bitmesinden korkmuştu. Neyse ki kümesin kapısı kapatılmadan hemen önce Fransa’ya yollanan bir birliğe katılmayı başarmış ve gerçekten de Compiègne yakınlarında çarpışmaya girmiş, çarpışmada yaralanmıştı, üstelik yarası hafif de sayılmazdı, o nedenle haftalarca hastanede yatmak zorunda kalmıştı. Böbreklerinden biri hasar görmüştü ve şu anda sadece tek bir böbreği çalışıyor ama bu ona kesinlikle yetiyordu. Gülerek söylediğine göre, yine de gazi gibi bir şeydi ve cüzi bir gazi maaşı da alıyordu ki, bu onun için yaralanan böbrekten daha önemliydi.

Gazi maaşı da gerçekten hiçbir şey sayılmaz, diye bir tespitte bulundu Frau von Tümmler, Ken’se şöyle karşılık verdi: “Değil tabii, Tanrı aşkına, *only a little cash!*[21]”

Hastaneden çıktığında görevi bırakmış, cesaret madalyası eşliğinde *honorably discharged*[22] olmuş ve belirsiz süreliğine Avrupa’da, muhteşem bulduğu ve tarihin eski çağlarının arasında mest olduğu yerde kalmıştı. Fransız katedralleri, İtalyan çan kuleleri, sarayları ve galerileri, İsviçre köyleri, Stein am Rhein gibi bir yer; *most delightful indeed*[23] buydu. Ayrıca her taraftaki şaraplar, Fransa’daki bistrolar, İtalya’daki lokantalar, İsviçre ve Almanya’daki rahat şarapevleri, “pineklemek için”, “kök salmak için”, “küfelik olmak için”; öbür tarafta nerede böyle şeyler vardı? Orada şarap bile yoktu ki, sadece *drinks*[24] vardı, viski ya da rom; ama tarihî bir meyhanedeki ya da hanımelilerle süslü bir çardaktaki meşe masaya gelen soğuk Alsace, Tirol ya da Johannisberg şarabı karafları yoktu. *Good heavens!*[25] Şu Amerika’dakiler yaşamayı hiç bilmiyorlardı.

Almanya! En sevdiği ülke burasıydı, gerçi henüz küçük bir bölümüne nüfuz edebilmişti, aslında sadece Konstanz Gölü kıyısındaki yerlere; bir de Rheinland’ı çok iyi biliyordu. Sevimli, neşeli insanlarıyla –ne *amiable*[26] insanlardır onlar, özellikle de hafif “çakırkeyif” olduklarında– ambiansı zengin muhterem şehirleriyle, Trier’iyle, Aachen’ıyla, Koblenz’iyle, kutsal Köln’üyle Rheinland; Amerika’daki bir şehre “kutsal” demeyi denesenize, *Holy* Kansas City, ha ha! Missouri Nehri’nin su perileri tarafından korunan altın hazinesi, ha ha ha! *Pardon me!* Ken’in Düsseldorf ve şehrin Merovenj hanedanı döneminden bu yana uzun tarihi hakkında bildikleri, Rosalie ve çocuklarının bildiklerinin toplamından fazlaydı ve tıpkı bir profesör gibi Pipino’dan[27], Rindhusen imparatorluk sarayını yaptıran Barbarossa’dan, IV.

Heinrich’in çocukken kral olduğu Kaiserswerth’teki Salier Kilisesi’nden, Bergli Albert von Berg’den, Pfalz[28] Jan Wellem’den ve daha birçok kişiden bahsediyordu.

Rosalie onun İngilizce dersi verdiği gibi tarih dersi de verebileceğini söyledi. Ken buna talebin az olduğunu belirtti. “Aaa! Hiç de değil,” dedi Rosalie cevap olarak. Mesela onun sayesinde ne kadar az şey bildiğinin farkına varan kendisi, hemen ders almaya başlayabilirdi. Ken bu konuda “*a bit fainthearted*”[29] olabileceğini itiraf etti ve bunun üzerine Rosalie, hisleri vasıtasıyla edindiği bir gözlemini açıkladı: Gençlikle yaşlılık arasında bir çekingenliğin hüküm sürmesi, hayatın tuhaf ve adeta acı verici yanlarından biriydi. Gençlik, yaşlılıktan çekiniyordu; çünkü onun vakarından kendi taptaze yaşam tarzına herhangi bir anlayış beklemiyordu; yaşlılıksa gençlikten çekiniyordu, çünkü ona ruhunun en derinlerinden hayranlık besliyor, ama bu hayranlığı istihza ve sahte bir tenezzülün arkasına saklamayı kendi vakarına borç biliyordu.

Ken, takdir ve keyifle güldü, Eduard annesinin kitap gibi konuştuğunu söyledi, Anna ise dikkatle Rosalie’ nin yüzüne bakıyordu. Annesi Mr. Keaton oradayken gerçekten hayat dolu, hatta ne yazık ki bazen cilveli oluyordu; onu sık sık yemeğe davet ediyor ve genç adam elinin arkasından, “*Pardon me,*” derken bile ona anne şefkatini yansıtan bir yüz ifadesiyle bakıyordu, ki Avrupa hayranlığına, 700 gibi yıllara olan tutkusuna ve Düsseldorf’un tekmil eski birahanelerini bilmesine rağmen onda hiçbir şey bulmayan Anna’ya bu ifade anaçlık bakımından biraz şüpheli geliyor ve onu huzursuz ediyordu. Mr. Keaton evdeyken Frau von Tümmler kızına ikide bir, ciddi bir endişeyle burnunun kızarıp kızarmadığını soruyordu. Ve Anna onu yatıştırmak için aksini iddia etse de, burnu kızarıyordu. Eğer önceden kızarmadıysa da delikanlının yanında tuhaf bir biçimde kıpkırmızı oluyordu. Ama sonra annesi artık bunu aklına getirmiyor gibi görünüyordu.

Anna’nın gördükleri doğruydu: Rosalie tatlı tatlı kendini oğlunun genç öğretmenine kaptırmaya, hem de bu ilginin süratli gelişimine hiçbir direnç göstermeksizin, belki de bunun doğru dürüst farkında bile olmaksızın, her halükârda onu gizli tutmak için özel bir çaba sarf etmeksizin kaptırmaya

başlamıştı. Başka biri söz konusu olsa kendi kadınca gözlem yeteneğinden asla kaçmayacak belirtiler sergiliyordu: İçindeki duyguya karşı koymadığında ve onu gizleyemeyecek kadar gururlu olduğunda Ken gevezelik ederken attığı cilveli ve fazla coşkulu bir kahkahanın, samimi bir bakışın ve hemen ardından parlayan gözlerini kaçırışının kimse tarafından fark edilmediğini sanıyordu.

Sıkıntı içindeki Anna'nın vaziyeti tüm açıklığıyla anlaması, yaz sıcağında bir eylül akşamı oldu: Ken yemeğe kalmış, Eduard çorbadan sonra sıcak nedeniyle ceketini çıkarmak için izin istemişti. Genç insanlar teklifsiz davranmayı sever; dolayısıyla Ken de öğrencisinin yaptığını yaptı. Üstelik üzerinde uzun kollu, renkli bir gömlek olan Eduard'dan farklı olarak ceketini beyaz, kolsuz triko gömleğinin üzerine atmakta ve böylece çıplak kollarını göstermekte en ufak bir sakınca görmedi; bu gayet gösterişli, yuvarlak, güçlü, beyaz, genç kollar onun lisede *athletics*'te[30] de tarih dersindeki kadar başarılı olduğu iddiasını son derece inandırıcı hale getiriyordu. Kuşkusuz genç adam, bu kolların görüntüsünün karşısındaki ev kadınında yarattığı sarsıntıyı fark etmekten çok uzaktı; ayrıca Eduard da hiçbir şey anlamamıştı. Fakat Anna bu sarsıntıyı üzüntü ve merhametle gözlüyordu. Ateşli ateşli konuşup gülen Rosalie kâh içi kanla dolup taşmış gibi kıpkırmızı kâh ürkütücü şekilde bembeyaz kesiliyor, kaçırıp durduğu gözleri her firardan sonra mıknatısla çekilmişçesine bu kollara geri dönerek kadıncağızın kendinden geçtiği saniyeler boyunca derin, anlamlı bir keder ifadesiyle oraya takılıp kalıyordu.

Aslında tam olarak da güvenmediği Ken'in ilkel saflığına öfkelenen Anna, haklı çıkacağını fark eder etmez açık cam kapıdan bahçeye giren akşam serinliğine dikkat çekerek genç adamı soğuk algınlığına karşı uyardı ve ona tekrar ceketini giymesini tavsiye etti. Fakat Frau von Tümmler, yemeğin ardından birdenbire akşamı sona erdirdi. Migreni olduğunu ileri sürdü, misafirle alelacele vedalaştı ve odasına çekildi. Kanepesine uzanarak, yüzünü elleriyle kapatıp sonra da yastıklara gömerek, büyük bir utanç, korku ve haz içinde tutkusunu kendi kendine itiraf etti.

"Ulu Tanrım, onu seviyorum, daha önce hiç kimseyi sevmediğim kadar seviyorum, olacak şey mi bu? Ben artık elimi eteğimi çektim, doğa beni sakin, vakur bir yaşlı kadın konumuna getirdi. Onun görünüşünün, beni sarmasını çılgınca arzuladığım muhteşem kollarının ve trikonun altında

belirginleştiğini acı ve heyecan içinde gördüğüm, tanrılarınkini andıran göğsünün görüntüsünün kafamda yarattığı ürkek haz hayalleriyle ona şehvet beslemem gülünç değil mi? Yoksa utanmaz bir ihtiyar mıyım ben? Hayır, utanmaz değilim; çünkü onun karşısında utanıyorum, gençliğinden utanıyorum ve onun karşısında ne yapacağımı, onun gözlerine, benden en ufak bir ateşli duygu ummayan o saf, cana yakın delikanlı gözlerine nasıl bakacağımı bilmiyorum. Oysa hayat dalının sillesini yedim bile; hiçbir şeyden haberi olmayan o, beni sopaladı ve biberledi, “Çeşnili Paskalya”yı gösterdi bana! Bütün o gençlik coşkusuyla neden bu eski halk âdetinden bahsetti ki? Şimdi onun beni uyandıran dal darbelerinin düşüncesi, içimi utanç dolu bir tatlılıkla dolduruyor, sarıyor. Onu arzuluyorum; daha önce hiç kimseyi böyle arzulamış mıydım? Tümmler gençken beni arzulamış, bu da benim hoşuma gitmişti, bana talip olduğunda razı oldum, bütün heybetiyle onu kocalığa kabul ettim ve aramızdaki şehveti onun arzusu üzerine kurduk. Bu kez arzulayan benim, içimden gelerek, kendiliğimden, bir adamın bizzat seçtiği genç bir kadına göz dikmesi gibi ben de ona göz diktim; bunu yıllar yapıyor, benim yaşım ve onun gençliği yapıyor bunu. Gençlik kadınsıdır ve yaşlılığın ona olan ilgisi erkeksidir ama bu arzu neşeli ve umutlu olmaz; yaşlılık kendi işe yaramazlığı yüzünden gençliğin ve bütün doğanın karşısında utanç ve korku içindedir. Ah, beni bekleyen ne çok acı var; çünkü onun arzumdan hoşlanacağını, hoşlansa bile ona talip olduğumda benim Tümmler’i kabul ettiğim gibi onun da beni kabul edeceğini nasıl umabilirim ki? O güçlü kollarıyla genç bir kız olmadığı da kesin; bizzat arzulamak isteyen ve söylenenlere bakılırsa, bu anlamda kadınlardan yana şansı açık genç bir adam o, daha azı değil. Burada, şehirde, dilediği kadar kadına sahip olabilir. Bunu düşündüğümde ruhum kıskançlıktan kıvranıyor ve feryat ediyor. Pempelforter Strasse’deki Louise Pfingsten’le İngilizce konuşma pratiği yapıyorlar, Lützenkirchen’le de, hani şu kocası şişman, tıknefes ve tembel bir tencere fabrikatörü olan Amélie Lützenkirchen. Louise’in boyu fazla uzun ve saç çizgisi kötü ama daha otuz sekizinde ve göz süzebilir. Amélie yaşça ondan biraz daha büyük ve güzel, ne yazık ki güzel ve şişman kocası ona her türlü özgürlüğü tanıyor. O kadınları ya da en azından birini kollarına alıyor olması mümkün, muhtemelen de Amélie’yi, fakat bir yandan uzun boylu Louise’i de olabilir; o kadınlar, beni sarmasını onların sığ ruhlarında yanamayacak bir ateşle arzuladığım o kollarda ha? Onun sıcak nefesinin, dudaklarının, kendi

vücutlarını okşayan ellerinin tadını çıkarıyorlar ha? Dişlerim, hâlâ sağlam olan, sadece birazcık düzeltilmiş dişlerim gıcırdıyor, bunu düşündükçe onları gıcırdatıyorum. Benim vücudum onlarınkinden daha iyi durumda, onun ellerinin okşayışına daha layık, üstelik ona nasıl bir şefkat gösterir, nasıl her şeyimle teslim olurdum! Fakat onlar akan çeşme, bense hiçbir kıskançlığa hakkı olmayan, suyu kesilmiş bir çeşmeyim. Ah bana işkence eden, içimi kemiren, dişlerini gıcırdatan bu kıskançlık! Bir keresinde Rollwagen'ların, "Makine" Rollwagen ve karısının verdikleri, onun da davetli olduğu bahçe partisinde, işte orada her şeyi gören gözlerimle onunla Amélie arasında neredeyse kesin gizlilik ifade eden bir anlık bir bakışma ve karşılıklı gülümseme yakalamamış mıydım? Daha o zaman kalbim onu sımsıkı bağlayan bir acıyla sıkışmıştı; ama bunu anlayamamış ve nedeninin kıskançlık olduğunu düşünmemiştim, çünkü artık kıskançlık hissedemeyeceğimi sanıyordum. Ama işte hissediyorum; bunu şimdi anlıyor ve inkâr etmiyor, aksine, vücudumdaki dönüşümle harika bir uyumsuzluk sergileyen acım nedeniyle bayram ediyorum. Anna, 'Ruhsal olan yalnızca fiziksel olanın yaydığı ışıktır,' diyor; peki bu duyguyu kendi durumuna göre yaratan ruh mu? Anna çok şey biliyor, Anna hiçbir şey bilmiyor. Hayır, onun hiçbir şey bilmediğini söylemek istemiyorum. Acı çekti, delice âşık oldu ve utançtan kıvrandı; bütün bunlardan bir şeyler öğrenilir. Ama vücutla birlikte ruhun da o sakin, saygın yaşlı kadın konumuna taşındığı konusunda yanılıyor, çünkü mucizelere inanmıyor, doğanın ruha mucizevi bir biçimde çiçek açtırabileceğini bilmiyor, hem de artık çok geç olduğunda, evet, çok geç olduğunda bile; aşkla, arzuyla, kıskançlıkla çiçek açıyor ruh, işte ben de mutlu bir azap içinde bunu tecrübe ediyorum. İhtiyar Sara, kendisi için düşünülen mucizeyi, kulübenin kapısının ardından duymuş ve gülmüştü. Bu yüzden Tanrı ona kızdı ve şöyle dedi: 'Neden gülüyorsun Sara?' 'Ben, ben istemeden güldüm.' Ben ruhumun ve duyularımın mucizesine inanmak istiyorum, acı ve utanç dolu ruhumun ilkbaharıyla bu doğa mucizesini ulu saymak istiyorum; utancım, bu geç gelen konukla affedilsin."

İşte o akşam Rosalie bu haldeydi. Müthiş bir huzursuzlukla geçen gecenin ve birkaç saatlik derin sabah uykusunun ardından ilk düşüncesiyse ona darbe vuran ve onu kutsayan, engellemeyi ve ahlaken reddetmeyi aklının ucundan bile geçirmediği tutkusu oldu. Ruhunun bu hayatta kalan tatlı bir acıyla çiçek açma yetisi, kadıncağızı heyecanlandırmıştı. Dindar

biri değildi ve Tanrı'yı, Yüce Tanrı'yı meselenin dışında tutmuştu. Dindarlığı doğaya yönelikti; doğanın, adeta kendi kendine karşı gelerek onun içinde yarattığı etkiyi hayranlık ve takdirle karşılıyordu. Evet, ruhu ve duyuları, doğanın münasip gördüğünün aksine açılmıştı, bu gerçi mutlu bir olaydı; ama cesaret verici değildi ve bütün dünyadan gizlenmeliydi, çok samimi olduğu kızından bile, ama özellikle de ondan, yani sevdiği erkekten, o hiçbir şeyin farkında değildi ve olmamalıydı; çünkü Rosalie gözünü nasıl cesaretle onun gençliğine dikebilirdi ki?

Böylece Keaton'a karşı davranışlarına toplumsal açıdan son derece saçma sayılabilecek, duygularıyla gurur duyduğu halde kurtulamadığı ve bütün bunları gören kişinin, yani Anna'nın içinde ilk başlardaki kıpır kıpır ve aşırı neşeli hareketlerin sebep olduğundan da büyük bir sıkıntı yaratan bir tevazu ve boyun eğme havası geldi. Sonunda durumu Eduard bile fark etti; öyle anlar oluyordu ki, Ken etrafındaki sıkıntılı sessizlikten hiçbir şey anlamayarak soru sorarcasına sağa sola bakınırken iki kardeş dudaklarını ısırarak başlarını tabaklarına eğiyorlardı. Eduard, akıl ve açıklama almak amacıyla bir fırsatını bulup ablasıyla konuşmak istedi.

"Annemin nesi var?" diye sordu. "Artık Keaton'dan hoşlanmıyor mu?" Anna sustuğu için genç adam ağzını çarpıtarak ekledi: "Yoksa fazla mı hoşlanıyor?"

"Neler düşünüyorsun böyle!" diye cevap verdi Anna onu azarlarcasına. "Bunlar delikanlılara göre mevzular değil. Terbiyeni topla ve yakışıksız sezgilerden uzak dur!" Ardından şunu da belirtti: Eduard ancak, o da saygılı bir biçimde olmak kaydıyla, annelerinin diğer tüm kadınlar gibi birtakım zorluklarla dolu bir dönemden geçerek sonunda rahata kavuşacağını söyleyebilirdi.

"Bu benim için çok yeni ve öğretici bir şey!" dedi lise son öğrencisi çocuk alayla. Fakat yapılan açıklama ona fazla genel gelmişti. Annesi kendine daha özel bir biçimde eziyet ediyordu ve belli ki o da, yani değerli ablası da sıkıntı çekiyordu; kendisinin, bu budala delikanlının ise bahsi bile geçmiyordu. Belki de bu budala çocuk, son derece iyi kalpli öğretmeninin uzaklaşmasını sağlayarak kendini yararlı kılabilirdi. Keaton'dan yeterince istifade etmişti, bunu annesine söyleyebilir ve öğretmeni bir kez daha *honorably discharged* olabilirdi.

"Öyle yap, sevgili Eduard," dedi Anna; Eduard da öyle yaptı.

“Anneciğim,” dedi, “bence İngilizce derslerini ve bu derslerin sana yüklediğim sürekli masrafını artık kesebiliriz. Cömertliğin sayesinde Mr. Keaton’ın yardımıyla iyi bir temel oluştu ve kendi kendime biraz okuma yaparak ben de bu temelin kaybolmamasını sağlayabilirim. Ayrıca zaten hiç kimse yabancı bir dili kendi memleketinde, herkesin o dili konuştuğu ve kendisinin de tamamen o dile yöneldiği ülkenin dışında bir yerde layığıyla öğrenemez. İngiltere ya da Amerika’ya gittiğimde, senin bana sağladığın hazırlık, devamının zahmetsizce gelmesini sağlayacak. Şimdiyse bildiğin gibi yavaş yavaş lise bitirme sınavı yaklaşıyor ve orada kimse İngilizcemi sınamayacak. Buna karşılık eski dillerde başarısız olmamaya dikkat etmeliyim, bu da konsantrasyon gerektiriyor. O yüzden zamanı geldi, anlıyorsun değil mi? Keaton’a verdiği emek için güzelce teşekkür edelim ve ona kibar bir şekilde yol verelim.”

“Fakat Eduard,” dedi Frau von Tümmler aceleyle, neredeyse telaşla, “söylediğin şey beni şaşırttı ve buna tamam diyemem. Seni çok iyi anlıyorum, bu amaç uğruna daha fazla masraf etmememi istemen çok nazikçe. Ama bu iyi bir amaç, kendine kurmak istediğin ileriki hayatın için önem taşıyor; ayrıca dil eğitiminin altından kalkamayacak durumda değiliz ki, vaktiyle nasıl Anna’nın akademi eğitimini karşıladıysak bunu da karşılayabiliriz. Tam bir İngilizce bilgisine sahip olma hedefinden neden yarı yolda vazgeçtiğini anlayamıyorum. Sevgili oğlum, seni azarladığımı sanma ama bu şekilde bana bonkörlüğüm için pek de güzel bir biçimde teşekkür etmiş olmuyorsun. Lise bitirme sınavın muhakkak önemli bir konu ve vaktiyle hiç hoşlanmadığın eski dillere çalışmak istemeni anlıyorum. Ama haftada birkaç saat İngilizce dersinin senin için dinlenme ve faydalı bir kafa dağıtma değil de ek bir külfet olduğunu iddia ediyor olamazsın, Eduard. Ayrıca –meselenin kişisel, insani boyutuna gelirsek– Ken’in, yani Mr. Keaton’ın evimizle uzun zamandır öyle bir ilişkisi var ki, ‘Sana ihtiyacımız kalmadı,’ deyip onu gönderemeyiz. Bunu öyle, ‘Artık köprüyü geçtik,’ diye basitçe açıklayamayız. O bir aile dostu, hatta kısmen ailenin bir üyesi gibi oldu ve böyle bir muameleden haklı olarak incinir. Hem, hepimiz onun eksikliğini hissederiz, özellikle de Anna; Mr. Keaton’ın artık buraya gelip derin Düsseldorf tarihi bilgisiyle yemek saatlerimizi canlandırmaması, bize Jülich ve Kleve dükleri arasındaki miras kavgasını ve pazar meydanında heykeli olan Elektör Jan Wellem’i anlatmaması en çok onun canını sıkacaktır. Sen de öğretmenini özlersin, hatta ben de. Uzun

lafın kısası, Eduard, teklifin iyi niyetli ama bunu yerine getirmemiz ne gerekli ne de –aslını istersen– mümkün. En güzeli her şeyi eskisi gibi bırakalım.”

“Nasıl istersen anne,” dedi Eduard ve gidip uğradığı başarısızlığı ablasına anlattı, o da şöyle karşılık verdi: “Bunu tahmin etmiştim hayatım. Annem aslında durumu doğru nitelemiş, sen ona böyle bir teklifte bulunacağını söylediğinde ben de benzer şeyler düşünmüştüm. Neticede Keaton’ın iyi bir dost olduğu ve yokluğunun hepimizi üzeceği konusunda da haklı. Sen onunla derslere devam et.”

Eduard bunları söyleyen ablasının hiç hareket etmeyen yüzüne baktı, omuzlarını silkti ve kalkıp gitti. Odasında onu Ken bekliyordu, birlikte birkaç sayfa Emerson ya da Macaulay okudular, ardından onlara yarım saat çene çalacak kadar malzeme veren bir Amerikan *mystery story*’si[31], sonra da Ken akşam yemeğine kaldı, ki zaten uzun zamandır bunun ona özel olarak teklif edilmesi söz konusu olmuyordu. Dersten sonra kalışı düzenli hale gelmişti ve Rosalie rezalet bilinciyle gölgelenen, sakıncalı ve ürkek bir mutlulukla dolduğu o günlerde aşçı Babette’yle mönü konusunda fikir alışverişinde bulunuyor, güzel yemekler hazırlatıyor, yemekten sonra oturma odasında birlikte bir saat daha geçirmelerini sağlayan ve kendisinin, mantıksızca sevdiği adamın yüzüne daha bir cesurca bakabilmek adına alışık olduğundan fazlasını içtiği bir şişe yıllanmış Pfalz ya da Rüdesheim şarabının evde hazır bulunmasına özen gösteriyordu. Fakat şarabın onu sık sık yorgun ve ümitsiz hale getirdiği de oluyor, o zaman da orada kalıp Ken’in gözünün önünde azap çekmesi mi, yoksa yalnızlığına çekilip onun için ağlaması mı gerektiğini bilemeyerek kendi içinde her seferinde farklı sonuçlanan bir mücadele yaşıyordu.

Ekim ayının gelmesiyle toplumsal ilişkiler sezonu açıldığı için Keaton’ı kendi evinin dışında, Pempelforter Strasse’deki Pfingsten’lerin, Lützenkirchen’lerin, yüksek mühendis Rollwagen’ın evinde, daha geniş cemiyetler içinde de görmeye başlamıştı. Böyle zamanlarda gözleriyle onu arıyor ama sonra bulunduğu yere gitmiyor, içinde yer aldığı insan grubundan kaçıyor, bir başka gruba katılıp mekanik bir biçimde sohbet

ederek onun kendisine gelmesini ve dikkatini çekmeye çalışmasını bekliyor, nerede olduğunu daima biliyor, ses karmaşasının içinde onun sesine kulak kabartıyor ve onunla Louise Pfingsten ya da Amélie Lützenkirchen arasında gizli bir anlaşmanın işaretini yakaladığına inandığında korkunç acı çekiyordu. Genç adam düzgün vücut yapısı, tamamen doğal oluşu ve ruhunun sevimli basitliği dışında sunacak özel bir şeyi olmadığı halde bu çevrede sevilen ve aranan biriydi; Almanların yurtdışıyla ilgili olan her şeye duydukları zaaftan büyük bir zevkle faydalanıyor ve telaffuzunun, konuşurken kullandığı çocuksu tabirlerin onların çok hoşuna gittiğini gayet iyi biliyordu. Ayrıca insanlar onunla İngilizce konuşmaktan da hoşlanıyordu. İstediği gibi giyinebiliyordu. Tek bir *evening dress*'i[32] bile yoktu; ama zaten görgü kuralları, yıllardır gevşemiş durumdaydı, artık smokin ne tiyatro locasında ne de akşam toplantılarında kesin bir kaideydi, ayrıca erkeklerin çoğunun smokin giydiği durumlarda bile Keaton her zamanki sokak kıyafetiyle, yani yakası açık, rahat gömleği, beline kemer taktığı kahverengi pantolonu, kahverengi ayakkabıları ve gri, yünlü ceketiyle kabul görüyordu.

İşte bu şekilde salonlarda teklifsizce dolaşıyor, İngilizce çalıştırdığı hanımların ve onlar tarafından da aynı amaçla kazanılmayı dilediği diğerlerinin sempatisini topluyor, kendi ülkesinin görgü kuralları doğrultusunda sofrada eti önce küçük parçalara bölüyor, ardından bıçağı çapraz olarak tabağın üst kenarına bırakıyor, sol kolunu sarkıtıyor ve hazırladıklarını, çatalı sağ eliyle kullanarak yiyordu. Bu alışkanlığı koruyordu; çünkü yanında oturan hanımların ve onların tam karşısındaki beyin kendisini büyük bir ilgiyle izlediklerini görmüştü.

Rosalie'yle sohbet etmekten çok hoşlanıyordu, üstelik herkesten uzakta, baş başa kaldıkları zaman da; bunun sebebi yalnızca Rosalie'nin işverenlerinden, *boss*'larından[33] biri olması değil, gerçek bir yakınlıktı. Çünkü kızının soğuk zekâsı ve fikirsel iddiaları içine korku salarken annenin saf kadınsılığı ona sempatik geliyor ve genç adam Rosalie'nin duygularını doğru yorumlamaksızın –bunu yapmak aklına bile gelmiyordu– bundan kendisine doğru yayılan sıcaklığın tadını çıkarıyor, bundan keyif alıyor ve yalnızca, bu sırada su yüzüne çıkan, Avrupalı asabiyetinin dışavurumu olarak algılayıp o nedenle gözlediği gerginlik, sıkıntı ve telaş belirtileriyle biraz ilgileniyordu. Ayrıca Rosalie her ne kadar acı çekse de,

böyle zamanlarda görüntüsünde bir tazelenme, bir gençleşme göze çarpıyor ve bunun için iltifatlar alıyordu. Dış görünüşü daima genç kalmıştı ama özellikle dikkat çeken, güzel kahverengi gözlerinde beliren ve içinde biraz hummalı bir sıcaklık olsa da onu çekici kılan ışıltı, arada bir kâğıt gibi bembeyaz kesildikten hemen sonra tekrar süratle yüzüne gelen renk, dolgunlaşan çehresindeki hatların, daima neşeli olan ve ona yüzündeki istemsiz bir çarpılmayı bir kahkahayla düzeltme imkânı tanıyan sohbetler sırasındaki hareketliliğiydi. Bu ahbaplıklar esnasında bol bol ve yüksek sesle gülünüyor, çünkü topluca çok miktarda şarap ve *punch* içiliyordu ve Rosalie'nin varlığının insanlara eksantrik gelebilecek yanı, şaşırmaya pek az meyledilen genel bir gevşeklik içinde sönüp gidiyordu. Oysa Ken'in yanında kadınlardan biri ona, “Şekerim, harikuladesiniz! Bu akşam nefes kesici görünüyorsunuz! Yirmilik kızları cebinizden çıkarırsınız. Söylesenize, hangi gençlik çeşmesini keşfettiniz?” dediğinde ve sevdiği erkek bu sözleri, “*Right you are! Frau von Tümmler ist perfectly delightful tonight*.”[34] şeklinde onayladığında ne kadar da mutlu oluyordu! Bunun üzerine gülüyordu; gülerken kıpkırmızı kesilmesiyse aldığı iltifattan duyduğu sevinçle açıklanabilirdi. Genç adamdan gözlerini kaçırıyor ama onun kollarını düşünüyor ve içini yine o müthiş tatlılığın doldurduğunu, sardığını hissediyordu; bunu artık o kadar sık yaşıyordu ki, diğerleri onu eğer genç, eğer çekici buluyorlarsa vaziyeti gözleriyle görüyor olmalıydılar.

İşte bu akşamlardan birinde topluluk dağıldıktan sonra Rosalie kalbinin sırrını, ruhunun bu gayri meşru ve acı dolu ama göz kamaştırıcı mucizesini tamamen kendine saklama ve arkadaşı olan kızına bile açmama konusundaki kararına sadık kalamadı. Karşı konulmaz bir paylaşma ihtiyacı, onu kendi kendine verdiği sözü bozmaya ve zeki Anna'ya içini dökmeye itti; bunun sebebi yalnızca onu sevgiyle anlayan birinin göstereceği alakaya duyduğu özlem değil, aynı zamanda doğanın onda yarattığı durumu insani bir tuhaflık olarak –ki öyleydi– aklın önünde temize çıkarma arzusuydu.

İki kadın sulu kar havasında gece yarısı bir taksiyle eve döndüler. Rosalie soğuktan titriyordu. “Sevgili çocuğum,” dedi, “ben bir yarım saat daha senin yanına, o rahat yatak odana geleyim. Donuyorum ama kafam kor gibi yanıyor ve korkarım hemen uyumam mümkün değil. Sen bize bir çay yapsan neticede fena olmaz. Bu Rollwagen'lardaki *punch* insanı

mahvediyor. Rollwagen onu kendi hazırlıyor ama bu işte pek iyi sayılmaz; Mosel şarabına önce portakal suyu, sonra da Alman şampanyası ekliyor. Yarın yine hepimiz bu yüzden baş ağrısı çekeceğiz, feci şekilde akşamdan kalma olacağız. Yani tabii sen olmayacaksın. Sen temkinlisin ve fazla içmiyorsun. Ama ben sohbet ederken kendimi kaybediyorum, sürekli kadehimi doldurduklarını fark etmiyorum ve hep daha ilk kadehte olduğumu sanıyorum... Evet, sen bize çay yap, iyi olur. Çay insanı canlandırır ama aynı zamanda sakinleştirir de, doğru zamanda içilen sıcak bir çay, soğuk algınlığını önler. Rollwagen'ların evi fazla sıcaktı –en azından bana öyle geldi– sonra da dışarıda karlı havaya çıktık. Acaba ilkbahar nihayet yüzünü gösterecek mi? Bugün öğleüzeri Hofgarten Parkı'nda gerçekten baharın kokusunu aldım gibi geldi. Fakat senin bu deli annen, o kokuyu en kısa gün geçip de ışık tekrar artmaya başlar başlamaz alır. Elektrikli ısıtıcıyı açman iyi fikir; burada kalorifer pek ısıtmamaya başladı. Sevgili çocuğum, bizi rahat ettirmeyi ve yatmadan önce baş başa yapacağımız bu küçük konuşma için uygun koşulları yaratmayı biliyorsun. Bak Anna, uzun zamandır seninle konuşmak istiyordum; ama sen haklı olarak bana bunun için gereken fırsatı hiç tanımadın. Fakat yavrucuğum, dile getirilmek, konuşulmak için özel olarak uygun koşullara, insanın dilini çözecek müsait bir zamana ihtiyaç duyan meseleler vardır."

"Ne gibi meseleler anne? Sütle servis edemiyorum, birkaç damla limon suyu ister misin?"

"Kalp meseleleri yavrum, doğa meseleleri; bize zaman zaman öylesine tuhaf, tutarsız, hatta akıl almaz şeyleri reva gören o muhteşem, esrarengiz, her şeye kadir doğanın yarattığı meseleler. Bunu sen de biliyorsun. Ben, sevgili Anna, son zamanlarda sık sık senin eskiden –bu konuyu açtığım için beni bağışla– Brünner'le yaşadığın ilişkiyi, şimdikinden pek de farklı olmayan bir zaman diliminde yana yana bana anlattığın acını düşünüyorum; içindeki büyük öfkeyle o acıyı kendine karşı bile rezalet olarak nitelemiştin ve bunun sebebi mantığının ve muhakemenin de kalbine –ya da böylesini tercih ediyorsan hislerine– yakın durduğu utanç verici bir çatışma içinde olmandı."

"Yaptığın düzeltme son derece yerinde anne. Kalp, bir duygusal baş dönmesidir. Çok başka olan bir şeye kalp dememek lazım. Kalbimiz ancak muhakememizin ve mantığımızın onayı altında doğruyu söyler."

“Böyle diyorsun, çünkü sen daima birlik taraftarıydın ve doğanın, ruhla beden arasında kendiliğinden bir uyum yarattığını düşünüyordun. Fakat o zamanlar isteklerinle muhakemen arasındaki uyumsuzluk içinde yaşadığını inkâr edemezsin. Çok gençtin ve arzunun doğadan değil, yalnızca bu arzuyu alçaltıcı olarak niteleyen muhakemenden utanması gerekmişti. Onun karşısında dik duramadı; senin utancın ve acın buydu. Çünkü sen gururlusun Anna, çok gururlusun ve herhangi bir şey –muhakeme, mantık, hatta doğanın kendisi– karşısında dik durmayı ya da hesap vermeyi reddeden, sırf duygudan duyulan gururu, duygunun gururunu kabul etmek istemiyorsun ve işte bu hususta seninle farklıyız. Çünkü benim için kalp, her şeyin üstünde ve eğer doğa kalbe artık ona yakışmayan duygular sokar ve kalple doğa arasında bir zıtlaşma doğar gibi olursa bu kuşkusuz acı verici bir utançtır; ama söz konusu utanç yalnızca durumun yakışıksızlığıyla ilintilidir ve aslında tatlı bir şaşkınlık, temelde doğa ve geçmişte o utancı yaratan hayat karşısındaki saygıyla karışık korkudur.”

“Sevgili anneciğim,” diye karşılık verdi Anna, “öncelikle izin ver de gururuma ve mantığıma layık gördüğün şerefi geri çevireyim. Eğer merhametli kader araya girmeseydi, bu ikisi o zamanlar senin şiirsel bir anlatımla kalp olarak adlandırdığın şeye acıklı bir biçimde yenik düşecekti. Kalbimin beni nerelere sürükleyebileceğini düşündüğümde, onun isteklerinin peşinden gitmesine izin vermediği için Tanrı’ya şükrediyorum. İlk taşı atmaya hakkı olan son kişi benim. Fakat burada benden değil, senden bahsediyoruz ve bana açılmak istemenin verdiği şerefi geri çevirecek değilim. Çünkü –öyle değil mi– bunu istiyorsun. Sözlerin bunu gösteriyor; yalnızca, genel konuştuğun için bu sözler karanlık kalıyor. Lütfen bana bunları seninle nasıl ilişkilendirmem ve ne şekilde anlamam gerektiğini göster!”

“Anna, annen bu yaşlılık günlerinde sadece muktedir gençlere, sadece ergenlere yakışan ve solmuş kadınlığa yakışmayan, yoğun bir duyguya kapılsa ne derdin?”

“Neden varsayımsal konuşuyorsun anne? Belli ki sen aynen bu söylediğin durumdasın. Âşık mısın?”

“Aynen öyle canım evladım! Sen bu kelimeyi ne kadar da rahat, cesurca ve açık açık söylüyorsun, oysa ben dilimin ucuna getirmekte bile zorlanıyorum; onu uzun süre, utanç verici bir mutluluk ve acı anlamına gelen her şeyle birlikte içimin ta derinlerinde kilitli tuttum, bütün dünyadan

ve senden gizledim, öyle sıkı sıkıya gizledim ki aslında bulutların, annenin yaşlı kadın vakarına duyduğun inanç bulutunun üzerinden inmen lazım! Evet, âşığım, deli gibi, arzuyla, mutluluk ve acıyla seviyorum; tıpkı senin vaktiyle, gençliğinde sevdiğin gibi. Duygularım, tıpkı bir zamanlar senin duyguların gibi mantığın karşısında pek az direnebiliyor ve ruhumun doğa tarafından bana şaşırtıcı bir biçimde armağan edilen ilkbaharıyla gurur duysam da, senin vaktiyle çektiğin gibi acı çekiyorum ve bu beni karşı konulmaz bir biçimde sana her şeyi anlatmaya itti."

"Benim sevgili, iyi yürekli annem! Öyleyse bana her şeyi anlat. Anlatmak bu kadar zor geliyorsa ben sorayım. Kim bu?"

"Bu senin için sarsıcı bir sürpriz olacak çocuğum. Genç aile dostumuz. Kardeşinin öğretmeni."

"Ken Keaton mı?"

"Evet, o."

"Demek o... Benden korkmana gerek yok anne, her ne kadar insanlar genelde öyle yapsalar da ben, 'Akıl almaz bir şey!' diye bağıracak değilim. Kişinin kendini onu hissedenin yerine koyamadığı bir duyguyu akıl almaz diyerek ayıplaması son derece ucuz ve aptalca. Ama yine de –seni incitmekten çok korktuğum halde– şunu sormama izin ver: Yaşına yakışmayan bir his yoğunluğundan söz ediyor, artık layık olmadığın duygular beslemekten yakınıyorsun. Peki kendi kendine hiç onun, yani bu genç insanın senin duygularına layık olup olmadığını sordun mu?"

"O mu? Layık olmak mı? Ne demek istediğini anlamıyorum. Seviyorum, Anna. Ken, bugüne dek karşılaştığım genç erkeklerin en mükemmeli."

"Ve sen de onu bu sebepten ötürü seviyorsun. Sebeple sonucun yerlerini değiştirip onları doğru sıralamayı deneyelim mi? Acaba Ken'in sana bu kadar mükemmel görünmesinin nedeni onu... onu sevmen olabilir mi?"

"Ah çocuğum, birbirinden ayrılamayacak iki şeyi ayırmaya çalışıyorsun. Benim kalbimde kendi aşkım ve onun mükemmelliği bir."

"Ama acı çekiyorsun canım anneciğim ve ben bütün kalbimle sana yardım etmek istiyorum. Ken'i bir an için –sadece bir an için, belki bunun bile faydası olur– kendi aşkının onu güzelleştiren ışığında değil de gün ışığında, kendi gerçekliği içinde, yani iyi niyetli, tatlı –kuşkusuz öyle, bu konuda seninle hemfikirim– evet, tatlı ama esasen tutkuyu, uğruna acı

çekilmeyi hak edecek pek bir özelliği olmayan bir delikanlı olarak görmeye çalışamaz mısın?"

"Bunları iyi niyetle söylüyorsun Anna, biliyorum. Bana iyilik etmek istediğinden eminim. Fakat bunun bedelini o ödememeli, hayır, ona haksızlık etmemelisin. Bu haksızlığı son derece yanlış, tamamen yanıltıcı olan şu 'gün ışığı'nla ediyorsun. Ona iyi niyetli diyorsun, yalnızca tatlı olduğunu söylüyorsun ve bununla kastettiğin, onun ortalama bir insan olduğu ve özel bir yanının bulunmadığı. Oysa o, hayat hikâyesiyle insanın içine dokunan, son derece sıra dışı biri. Mütevazı geçmişini düşün; üniversiteye giderken nasıl demir gibi bir iradeyle çalıştığını ve bir yandan tarih dersi ve beden egzersizlerinde bütün sınıf arkadaşlarını geçtiğini, ardından orduya katılmak için nasıl acele ettiğini ve askerken sergilediği örnek davranışlar nedeniyle sonunda *honorably discharged* edildiğini..."

"Kusura bakma ama herhangi bir haysiyetsizliği olmayan herkes öyle terhis ediliyor."

"Herkes. Sürekli onun vasatlığını ima ediyorsun ve onu –doğrudan olmasa da dolaylı olarak– basit, saf bir delikanlı gibi göstererek beni ondan vazgeçirmeye çalışıyorsun. Ama şunu unutuyorsun ki saflık, yüce ve muzaffer bir şey olabilir; hem, onun saflığının arka planında uzak vatanının büyük demokrasi ruhu var."

"Vatanını sevmiyor ki..."

"İşte tam da bu yüzden o vatanın gerçek evladı ve eğer tarihsel perspektif ve eski halk âdetleri nedeniyle Avrupa'yı seviyorsa bu da onu onurlandırır ve çoğunluktan ayırır. Fakat vatanı için kanını akıtmış. Herkes *honorably discharged* olur diyorsun. Peki herkese, yaralanma, belki de ağır yaralanma pahasına kendini düşmanın önüne atma kahramanlığını göstermesinden ötürü cesaret madalyası, yani *Purple Heart* veriliyor mu?"

"Ah sevgili anneciğim, bence savaşta biri yakalanır, diğeri yakalanmaz; biri düşer, diğeri paçayı kurtarır; bunun, birinin ya da diğerinin cesaretiyle pek bir ilgisi yoktur. Birinin bacağı kesilir ya da böbreği giren kurşunla parçalanırsa madalya bir teselli ve talihsizliğinin küçük bir telafisidir; ama genellikle özel bir cesaret göstergesi sayılmaz."

"Ne olursa olsun böbreklerinden birini vatan sunağında kurban etmiş!"

"Evet, böyle bir talihsizliği olmuş. Ve Tanrı'ya şükür ki gerektiğinde tek böbrekle de yaşanıyor. Fakat ancak gerektiğinde; ve bu yine de bir noksan, bir bozukluk, bu bozukluğun düşüncesi de onun gençliğinin kusursuzluğuna

gölge düşürüyor; insanın onu görmesi gereken gün ışığının bir parçası da, düzgün –ya da normal diyelim– dış görünüşüne rağmen fiziksel olarak tam sayılmaması, eksiksiz bir insan değil bir sakat olması.”

“Yüce Tanrım, Ken, tam sayılmazmış; Ken, eksiksiz bir insan değilmiş! Benim zavallı yavrum, o, kusursuzluk derecesinde tam ve bir böbrekten kolayca vazgeçebilir; sadece kendisi değil herkes, yani peşinden koşan ve gününü gün ettiği bütün kadınlar da böyle düşünüyorlar! Sevgili, iyi kalpli, zeki Anna, esasen neden sana açılıp seninle bu konuşmayı yaptığımı bilmiyor musun? Çünkü gözlemlerine ve kanaatine göre, Ken’in Louise Pfingsten veya Amélie Lützenkirchen’le ya da belki ikisiyle birden –çünkü bunun için kesinlikle yeterince tamdır!– ilişkisi var mı, sana bunu sormak ve bu konuda dürüstçe fikrini öğrenmek istiyorum. Bu konu, beni azap verici bir tereddüde sürüklüyor ve senden saf gerçeği duymak istiyorum; çünkü sen meseleleri soğukkanlılıkla, yani gün ışığında değerlendirebiliyorsun.”

“Zavallı annem benim, kendine nasıl da işkence ediyor, nasıl da acı çekiyorsun! O kadar üzülüyorum ki... Ama hayır, Ken’in yaşam tarzı hakkında pek az şey biliyor ve daha fazlasını öğrenme gereği duymuyor olsam da, Frau Pfingsten ya da Frau Lützenkirchen’le kuşkulandığın gibi bir ilişkisi olduğunu sanmıyorum ve kulağıma da böyle bir şey gelmedi. Lütfen bu konuda endişelenmeyi bırak!”

“Umarım bana teselli ve yarama merhem olsun diye, merhametten böyle söylemiyorsundur, benim iyi kalpli yavrum! Aslında burada merhametin de –onu sende arıyor olsam bile– yeri yok, çünkü ben azabımın ve utancımın içinde mutluyum ve ruhumun bu acılı baharıyla gurur duyuyorum; senden açıkça merhamet dilensem de bunu göz önünde bulundur, çocuğum!”

“Ben dilendiğini düşünmüyorum. Fakat mutluluk ve gurur, bu tip durumlarda acıyla iç içedir, onunla bir ve aynıdır; dolayısıyla sen merhamet beklemesen de seni seven ve kendine acıyıp bu saçma büyüden kurtulmaya çalışmanı dileyen insanlar sana merhamet eder. Kelimelerimi bağışla! Yanlış oldukları muhakkak; ama şu anda kelimeler için endişelenemem. Ben senin için endişeleniyorum canım; üstelik sadece bugün, minnettar olduğum itirafından beri değil. Kendini bütünüyle zapt ederek sırrını içinde tuttun ama bir sırrın varlığı, sende aylardır farklı ve tuhaf bir hal olduğu,

seni sevenlerden saklanamazdı ve onlar bunu, karmaşık duygular içinde izlediler."

"Onlar derken kimi kastediyorsun?"

"Kendimden söz ediyorum. Son zamanlarda dikkat çekici derecede değiştin anne; aslında değiştin de denilemez, doğru kelime bu değil, aynısın ve 'değiştin' derken kastettiğim, varlığına bir tür gençlik gelmesi ama 'gençlik' de doğru kelime sayılmaz; çünkü tabii ki burada söz konusu olan o sevimli dış görünüşünün gerçekten ve aslında kanıtlanabilir şekilde gençleşmesi değil. Fakat gözümün önünde bazen bir an için, tamamen fantazmagorik bir biçimde, aniden senin o sevimli ihtiyar kadın siluetinin içinden fırlayan yirmi yıl önceki annem, genç bir kızken onu tanıdığım haliyle beliriyordu; hatta seni birdenbire daha önce hiç görmediğim şekilde, muhtemelen gencecik bir kızkenki halinle görüyordum. Bu yanılsamanın –tabii eğer yanılsamadan ibaret olsaydı ama içinde biraz gerçeklik payı da vardı– bana sevinç vermesi, coşkuyla yüreğimi hoplatması gerekirdi, öyle değil mi? Fakat öyle olmadı, onun yerine kalbimi ağırlaştırdı ve tam da o gözümün önünde gençleştiğin anlarda sana karşı korkunç bir acıma duygusuyla doldum. Çünkü bir yandan da acı çektiğini ve sözünü ettiğim fantazmagoryanın yalnızca acınla değil, onun tezahürü olan ve biraz önce dile getirdiğin 'acılı bahar' ifadesiyle de bağlantılı olduğunu görüyordum. Canım anneciğim, nasıl oluyor da kendini bu şekilde ifade ediyorsun? Bu hiç senin tarzın değil. Sen yalın bir insansın, son derece de sempatiksin; gözlerin doğayı ve dünyayı iyi ve net görür, kitapları değil; hiçbir zaman öyle çok okumamışsındır. Bugüne dek yazarların kullandıkları tarzda sözlere, o tür ıstıraplı ve hasta sözlere ihtiyaç duymadın ve eğer şimdi duyuyorsan, bu biraz şeye benziyor..."

"Neye benziyor Anna? Yazarlar böyle sözlere ihtiyaç duyuyorlarsa sebebi bunlara gerçekten *ihtiyaç duymaları*, duygu ve yaşantıların bu sözleri onların içinden dışarı dökmesidir ve benim için, yani senin bunları yakıştıramadığın kişi için de durum aynı. Bakış açın doğru değil. O sözler kimin ihtiyacı varsa ona gelir ve kişi onlardan ürkmez, çünkü onlar, onun içinden çıkmıştır. Fakat senin yanılsamanı ya da işte bende gördüğüne inandığın fantazmagoryayı sana açıklamak isterim. Bu, *onun* gençliğinin eseriydi. Ruhumun onun gençliği karşısında utanma ve rezil olma duygusuyla yok olup gitmemek adına o gençliğe yetişmek için verdiği mücadeleydi."

Anna ağlıyordu. Birbirlerinin kollarına tutundular ve gözyaşları birbirine karıştı.

"Bu da," dedi topal kız güçlükle, "bu söylediğin de o ihtiyaç duyduğun alışılmadık söze benziyor ve tıpkı onun gibi, ağzından çıktığında bir yıkıcılık tınısı taşıyor. Bu uğursuz heves seni yıkıma sürüklüyor, gözümle görüyorum, konuşmanda duyuyorum. Bunun önünü kesmeli, buna bir son vermeliyiz, seni bundan kurtarmalıyız; ne pahasına olursa olsun. İnsan görmeyince unutur, anne. Bu da bir karara bakar; kurtarıcı bir karara. Genç adam artık bize gelmemeli, ona yol vermeliyiz. Üstelik bu da yetmez. Onu toplum içinde başka yerlerde de görüyorsun. Pekâlâ, o halde onu şehirden ayrılmaya ikna etmeliyiz. Ben ona bunu yaptırabileceğime inanıyorum. Onunla dostça konuşarak burada çürüdüğünü ve harcandığını, Düsseldorf'u çoktan tükettiğini ve sonsuza dek burada kalamayacağını, sırf Düsseldorf'un daha iyi ve yakından tanıması gereken Almanya anlamına gelmediğini, Münih, Hamburg, Berlin, onların da olduğunu ve denenmeyi beklediğini, kendisinin sürekli yer değiştirmesi ve gittiği yerlerde bir süre kalması gerektiğini, ondan sonra da artık Avrupa'da, harp malulü bir konuşma pratiği öğretmeni olarak çalışmak yerine doğal bir görev olarak vatanına dönüp düzenli bir işe girebileceğini söyleyeceğim. Bunu onun aklına sokacağım. Ve eğer istemez de birtakım bağlantıları olduğu için Düsseldorf'ta kalma konusunda ayak direrse anne, o zaman biz gideriz. Buradaki evden çıkar, Köln'e, Frankfurt'a ya da Taunus'ta güzel bir yere taşınırız; sen de sana işkence eden ve seni yıkmak isteyen şeyi burada bırakır, gözden ırak olmanın yardımıyla unutursun. Tek yapılması gereken görmemek anne, bu işin ilacı kesinlikle bu, çünkü unutamamak diye bir şey yok. Sen unutmanın rezillik olduğunu düşünebilirsin; ama insan unutuyor, sen de buna teslim ol. Sonra da Taunus'ta sevgili doğanın tadını çıkarır ve yine bizim eski, tatlı annemiz olursun."

Anna bütün ısrarcılığıyla bunları söyledi ama nafile!

"Yeter, yeter Anna, söylediklerini duymamış olayım! Benimle birlikte ağlıyorsun, endişen sevgiden kaynaklanıyor; ama söylediklerin, tekliflerin, işte bunlar imkânsız ve benim için korkunç. Kovmak mı, onu mu? Taşınmak mı, biz mi? Bana gösterdiğin ihtimam nasıl da yolunu şaşırdı böyle! Sevgili doğadan söz ediyorsun ama olmadık taleplerinle onun yüzüne bir tokat atıyorsun, üstelik ruhuma mucizevi bir biçimde bahşettiği acılı baharı söndürerek benim de onun yüzüne vurmamı istiyorsun! Nasıl

bir günah olur bu, nasıl bir nankörlük, ona, yani doğaya karşı nasıl bir vefasızlık ve onun iyilik dolu, mutlak kudretine olan inancın nasıl da inkârı! Sara nasıl günah işledi, biliyor musun? Kapının arkasında kendi kendine güldü ve şöyle dedi: ‘Ben de kocam da artık yaşlı olduğumuza göre hâlâ şehvete kapılmalı mıyım?’ Fakat Tanrı, Yüce Tanrı öfkeyle sordu: ‘Neden gülüyor bu Sara?’ Bence Sara, kendi ilerlemiş yaşından ziyade, kocası İbrahim de çok ihtiyar –doksan dokuz yaşında– ve iyiden iyiye kocamış olduğu için gülüyordu. Erkeklerin aşk hayatının sınırları, kadınlarınki kadar net olmasa da, hangi kadın, doksan dokuz yaşında bir adama şehvet besleme fikrine gülmez? Oysa benim erkeğim genç, gepegenç ve bu fikir bana çok daha basit ve cazip... Ah Anna! Benim dürüst çocuğum, şehvet besliyorum; kanımda, hayallerimde utanç ve acı dolu bir şehvet geziniyor, ondan vazgeçemem, Taunus’a kaçamam ve eğer Ken’i buradan gitmeye ikna edersen... Sanırım, senden ölünceye dek nefret ederim!”

Anna bu frensiz, aşk sarhoşu sözleri büyük bir acıyla dinledi.

“Anneciğim,” dedi kontrollü bir sesle, “çok gerginsin. Şu anda ihtiyacın olan tek şey sükûnet ve uyku. Suya yirmi damla kediotu yağı damlat; hatta yirmi beş bile olur. Bu zararsız ilaç genelde çok işe yarar. Bir de şundan emin ol ki hiçbir zaman, bile bile senin duygularına ters düşecek bir teşebbüste bulunmam. Bu güvence de senin huzur bulmana yardımcı olsun; şu anda benim için tek önemli olan bu! Eğer ilginin nesnesi olarak dikkate aldığım ama bir yandan da acılarının sebebi olduğu için ister istemez kızdığım Keaton hakkında kötü konuşuyorsam bunu da senin huzurun için yaptığımı anlamalısın. Güvenin için sana sonsuz müteşekkirim ve umarım, hatta eminim ki benimle yaptığın bu konuşma, senin içini de bir parça ferahlatmıştır. Belki de bu konuşma iyileşmen, yani demek istiyorum ki huzur bulman için gerekliydi. Bu güzel, neşe dolu, hepimiz için değerli olan kalp yeniden kendini bulacak. Şimdi acı çekerek seviyor; peki sence, diyelim zamanla, acı çekmeden, mantık çerçevesinde sevmeyi de öğrenemez mi? Bak anne, sevgi...” (Anna bunu söylerken bir yandan da annesinin bardağına bizzat kediotu yağı damlatmak üzere onu itinalı hareketlerle yatak odasına götürüyordu), “sevgi neleri içermez ki, adının altında ne çok çeşitli şey vardır ve buna rağmen bir yandan da daima tektir! Mesela bir annenin oğluna olan sevgisi –biliyorum, Eduard’la sen pek yakın değilsiniz ama– bu sevgi çok içten, çok tutkulu olabilir, kadının kendi cinsinden çocuğuna olan sevgisinden ince ama belirgin bir çizgiyle

ayrılabilir ve yine de bir an olsun anne sevgisinin sınırları dışına çıkmaz. Ken pekâlâ senin oğlun da olabilirdi; acaba bu gerçeği kullanarak ona beslediğin sevgiyi, anne şefkatine çeviremez, iyileşmek için onu annelik çerçevesinde göremez misin?”

Rosalie, gözyaşları arasında gülümsedi.

“Ki bedenle ruh arasındaki doğru uzlaşım gerçekleşsin, öyle değil mi?” dedi üzgün bir alaycılıkla. “Canım yavrum, senin aklını nasıl da meşgul ediyorum, yoruyorum ve suiistimal ediyorum! Bu yaptığım doğru değil çünkü onu boş yere zorluyorum. Annelik... Annelik meselesi de az çok Taunus gibi. Doğru dürüst anlatamadım mı? Çok yorgunum, haklısın. Sabrın ve alakan için teşekkürler, hayatım! İlgim olarak adlandırdığın şey nedeniyle Ken’i dikkate aldığın için de teşekkürler. Ve ondan, onu kovarsan benim senden nefret etmek zorunda kalacağım gibi nefret etme! O, doğanın ruhum üzerindeki mucizesini gerçekleştirmek için kullandığı bir araç.”

Anna onun yanından ayrıldı. Aradan bir hafta geçti; bu arada Keaton iki kez Tümmler’lerde akşam yemeği yedi. İlk seferinde sofrada, Rosalie’nin akrabası olan Duisburglu yaşlıca bir çift de bulunuyordu: Kadın, onun kuzinlerinden biriydi. Belli ilişkilerden ve duygusal gerilimlerden yayılan neredeyse engellenemez dikkat çekiciliğin tam da olaya en uzak kişiye yöneldiğini gayet iyi bilen Anna, misafirleri dikkatle izliyordu. Annesinin kuzininin birkaç kez şaşkın şaşkın bir Keaton’a, bir evin hanımına baktığını, bir ara da kocasının bıyık altından güldüğünü gördü. Ayrıca o akşam Ken’in annesine karşı davranışlarında da bir değişiklik fark etti; tepkilerinde şakacı bir hava, farklı bir ayar vardı ve annesi fazlasıyla zorlanarak onunla ilgilenmiyormuş gibi yaptığında buna tahammül edemiyor, onun kendisiyle meşgul olmasını istiyordu. Diğer sefer yemekte başka kimse yoktu. Frau von Tümmler bu kez kızına yönelik, onunla yaptıkları konuşmadan ilham alan maskaraca bir gösteride karar kıldı ve bir yandan Anna’nın belli öğütleriyle dalga geçerken bir yandan da bu rol değişikliğinden istifade etti. Ortaya çıkana bakılırsa Ken, bir önceki gece birkaç yakın arkadaşıyla, it kopuk takımından bir genç ve iki fabrikatör oğluyla sağda solda sürtmüş, sabaha kadar süren bir yerel bira gezintisi

yapmış ve Tümmler'lere feci bir baş ağrısıyla, olayı ağzından kaçıran Eduard'ın deyimiyle, tam akşamdan kalma vaziyette gelmişti. Gecenin sonunda vedalaşıp birbirlerine iyi geceler dilerlerken Rosalie bir an için kızına heyecanlı bir muziplikle baktı ve gözünü ondan ayırmadan genç adamı kulağından tutup ona şöyle dedi:

"Bak evladım, bu da sana Rosalie Anne'nin ciddi bir tembihi olsun, bil ki onun evi yalnızca adap edep bilen insanlara açıktır, Almanca konuşacak ve hatta gözünü açacak hali olmayan gece kuşlarına ve bira gazilerine değil! Duydun mu haylaz? Kendini ıslah et! Eğer kötü delikanlılar seni etkiliyorsa onların peşinden gitme ve bundan böyle sakın ola sağlığınla oynama! Kendini ıslah edecek misin ha, edecek misin?" Bunları söylerken bir yandan da sürekli onun kulağını çekiyordu; Ken de bu hafif çekişlere abartılı bir tavırla boyun eğdi ve cezası hem şaşırtıcı hem de acı vericiymiş gibi epey sızlanıp yüzünü buruşturarak kadına doğru eğilirken pırıl pırıl, güzel dişlerini ortaya çıkardı. Şimdi yüzü, Rosalie'nin yüzüne çok yakındı ve Rosalie bu burnunun dibindeki yüze bakıp son olarak, "Çünkü eğer bunu tekrar yaparsan ve ıslah olmazsan yaramaz oğlum, seni şehirden sürdürürüm, bunu biliyor musun? Seni Taunus'ta sakin bir yere gönderirim; gerçi oranın doğası çok güzeldir ama şeytana uymazsın ve çiftçi çocuklarına İngilizce dersi vermek zorunda kalırsın. Hadi bu seferlik git de dinlenip şu berbat hali üzerinden at bakalım, haylaz!" dedi. Ardından onun kulağını bıraktı, yüzünden uzaklaştı, Anna'ya bir kez daha solgun bir muziplikle baktı ve oradan ayrıldı.

Sekiz gün sonra Anna von Tümmler'i son derece şaşırtan, etkileyen ve kafasını karıştıran, sıradışı bir şey oldu; hatta genç kızın kafası o kadar karıştı ki, annesi için sevinmekle birlikte bunu bir şans olarak mı, yoksa şanssızlık olarak mı görmesi gerektiğinden emin olamadı. Sabah saat onda hizmetçi vasıtasıyla hanımefendinin odasına çağırıldı. Bu küçük ailenin üyeleri ayrı ayrı kahvaltı ettikleri için –önce Eduard, ardından Anna, en son da evin hanımı– annesini henüz görmemişti. Rosalie yatak odasındaki şezlonga uzanmıştı, üstü ince bir kaşmir battaniyeyle örtülüydü, yüzü solgundu; ama küçük burnu kızarmıştı. Ayağını yere vura vura içeri giren kızına biraz nazlı bir bitkinlik ifadesi taşıyan bir gülümsemeyle başını salladı ama hiçbir şey söylemedi; bunun üzerine Anna sordu:

"Neyin var anne? Hasta değilsin ya?"

“Ah, hayır yavrum, endişelenme, hastalık değil. Seni çağırtmak yerine kendim gelip sana günaydın demeyi çok istiyordum. Fakat biraz ihtimama muhtacım, sükûnetimi korumaya ihtiyacım var, hani biz kadınlarda bazen olur ya...”

“Anne! Ne söylemeye çalışıyorsun?”

Bunun üzerine Rosalie doğruldu, kollarını kızının boynuna dolayarak onu aşağıya, kendine doğru çekti, koltuğun kenarına oturttu ve yanağını yanağına dayayarak kulağına hızla, sevinçle, bir solukta şöyle dedi:

“Zafer, Anna, zafer; zafer bana geri geldi, onca uzun aradan sonra geri geldi, hem de büyük bir doğallıkla, tıpkı olgun, hayat dolu bir kadına gelir gibi! Sevgili çocuğum, bu nasıl bir mucizedir! O görkemli, güzel doğa benim üzerimde nasıl bir mucize gerçekleştiriyor ve inancımı kutsuyor! Çünkü ben inandım Anna, gülmedim, bunun için de güzel doğa şimdi beni ödüllendiriyor ve bedenim için planlamış gibi göründüğü şeyi geri alıyor, bunu bir yanılgı olarak görüyor ve ruhla beden arasındaki uyumu yeniden sağlıyor ama senin olmasını istediğinden farklı bir şekilde. Ruh, teslimiyet içinde bedenin onu etkisi altına alarak ağırbaşlı yaşlı kadın konumuna taşımasına izin vermiyor, onun yerine tam tersi oluyor, tam tersi canım yavrum: Ruh, bedeni bir şef gibi yönetiyor. Bana mutluluk dile hayatım, çünkü çok mutluyum! İşte yine dişi oldum, yine eksiksiz bir insanım, muktedir bir kadın, kendimi beni etkileyen erkek gençliğine layık görmeye hakkım var ve bir yandan da onun karşısında kendimi aciz hissederek önüme bakmama gerek yok. Bu gençliğin bana vurduğu hayat dalı yalnızca ruhuma değil, bedenime de isabet etti ve onu tekrar akan bir çeşmeye çevirdi. Gel de öp beni canım yavrum, ne kadar mutlu olduğumu gör ve o görkemli, güzel doğanın mucizevi gücünü benimle birlikte yücelt!”

Arkasına yaslandı, gözlerini kapadı ve kendinden hoşnut bir edayla gülümsedi; burnu kıpkırmızıydı.

“Sevgili, tatlı anneciğim,” dedi Anna onun sevincini paylaşmak isteyerek ama kalbi sıkışarak, “bu gerçekten de büyük, etkileyici bir olay ve duygularının tazeliğinde ortaya çıkarak şimdi o duygulara fiziksel hayatın üzerinde de büyük bir güç kazandıran senin doğanın muhteşemliğinin bir göstergesi. Görüyorsun ya, vücudundaki değişimin ruhunda olup bitenlerin, gençliğe özgü güçteki duygularının ürünü olduğu yolundaki düşüncene tamamen katılıyorum. Daha önce bu meseleyle ilgili ne söylemiş olursam olayım, ruhsal olanın fiziksel olan üzerindeki gücünü inkâr edecek ve bu

ikisinin ilişkisi içinde son sözü sadece fiziksel olana bırakacak kadar dar görüşlü olduğumu düşünme sakın. İkisinin birbirine bağlı olduğunun farkındayım; ben de doğayı ve doğanın bütünlüğünü o kadar olsun biliyorum. Ruhun bedenin koşullarına tabiiyetinin ya da bizzat beden üzerinde yarattığı etkilerin sınırı genelde mucizevi olandır ve senin buna teşkil ettiğin örnek, en muhteşem örneklerden biri. Fakat şunu da söylememe izin ver: Gurur duyduğun –ki haklısın, elbette bununla gurur duyabilirsin– bu güzel, mutlu olay beni, seni etkilediği gibi etkilemiyor. Benim için bu pek bir şey değiştirmez, canım annem; esasen senin doğana ya da genel olarak doğaya olan hayranlığımı da artırmıyor. Topal ve geçkin bir kız sıfatıyla fiziksel olana fazla önem vermemek için yeterince sebebim var. Senin içinde olan ve bedenin yaşlılık haline itiraz eden duygu tazeliği, bana yeterince muhteşem geliyor, bu yeterince büyük bir zafer; ruhsal olanın bu galibiyeti bence neredeyse kalbinin her dem tazeliğinin organik bir olaya dönüşmesinden daha değerli.”

“Artık sus, benim zavallı yavrum. İçimdeki duygu tazeliği olarak adlandırdığın ve seni sevindirdiğini iddia ettiğin şeyi az çok açık bir biçimde, kendimi gülünç duruma düşürmeme neden olan bir delilik olarak önüme koydun ve bana kendimi annelik mevkiine çekmemi, duygularımı anaçlığa dönüştürmemi öğütledin. Eh, demek ki bunun için daha çok erkenmiş, sence de öyle değil mi, Annacığım? Doğa buna karşı çıktı. Benim duygularımı kendi meselesi haline getirdi ve o duyguların, kendisi ya da kendisinin bir parçası olan çiçek açmış gençlik karşısında utanmasına gerek olmadığını bana açıkça gösterdi. Sen şimdi gerçekten de bunun pek bir şey değiştirmeyeceğini mi söylüyorsun?”

“Sevgili, canım anneciğim, bir kere ben kesinlikle doğa kelimesini küçümsediğimi söylemiyorum. Doğanın hükmünün sende yarattığı sevinci söndürmeyi de hiç istemem. Sakın böyle bir şey düşünme. Olup bitenin pek bir şey değiştirmeyeceğini iddia ederken dış gerçekliği, yani pratiği kastediyordum. Kendine hâkim olmanı, genç adama –ondan böyle soğuk soğuk söz ettiğim için beni bağışla– yani dostumuz Keaton’a karşı hissettiklerini anaçlık sınırları içine hapsetmenin sana hiç de zor gelmeyeceğini söylerken bunu içtenlikle dilerken de umudum şu gerçeğe dayanıyordu ki o, gerçekten senin oğlun olabilirdi. Neticede, öyle değil mi ya, bu gerçeğin değişen bir yanı yok ve ister istemez seninle onun

arasındaki ilişkiyi her iki taraftan, hem senin hem de onun açısından belirleyecek."

"Hem de onun açısından... Her iki taraftan söz ediyorsun ama sadece onun tarafını kastediyorsun. Sence beni bir oğlun seveceğinden farklı şekilde sevemez mi?"

"Bunu söylemek istemiyorum, anneciğim."

"Zaten nasıl söyleyebilirsin Anna, canım evladım! Düşün ki buna hakkın yok, aşk meselelerine bunun gerektirdiği kadar hâkim değilsin. Bu alanda o kadar da sağduyulu sayılmazsın, çünkü erken vazgeçtin hayatım ve bu tür konulara sırt çevirdin. Tinsel olan sende doğal olanı ikame ediyor; iyi bir şey, aferin sana, güzel bir şey bu. Fakat beni nasıl yargılar ve umutsuzluğa mahkûm edersin? Hiçbir gözlemin yok ve benim gördüğümü görmüyorsun; Ken'in duygularının benim duygularıma karşılık vermeye hazır olduğunu gösteren işaretleri yakalayamıyorsun. Onun böyle anlarda sadece benimle oyun oynadığını mı iddia ediyorsun? Duygularının benimkilerle aynı olduğu yolunda bana umut vermek yerine onu adi ve kalpsiz biri olarak görmeyi mi tercih ediyorsun? Bunun mucizevi yanı ne ki? Aşk dünyasına olan bütün uzaklığına rağmen, genç insanların genellikle olgun kadınlığı deneyimsiz gençliğe, o aptal kız tipine tercih ettiklerini bilmiyor değilsindir. Bunda anneye dönüş isteğinin bir payı olabilir; tıpkı tam tersine, yaşlı bir kadının genç bir adama olan tutkusuna anaç duygular karıştığı gibi. Fakat bunları kime söylüyorum? Bana öyle geliyor ki az önce konuşurken sen de benzer şeyler ifade etmiştin."

"Gerçekten mi? Ne olursa olsun, haklısın anne. Söylediğin her şeyde sana hak veriyorum."

"O halde, hele doğanın duygularımdan yana olduğu böyle bir günde, bana umutsuz diyemezsin. Buna hakkın yok; gözlerini diktiğini fark ettiğim kırlaşmış saçıma rağmen hakkın yok. Evet, ne yazık ki epey kırlaştı. Saçımı boyamaya çoktan başlamış olmalıydım, hata ettim. Şimdi de adeta doğa bana bu yetkiyi verdiği halde öyle pat diye başlayamam. Ama yüzüm için bir şeyler yapabilirim; sadece masajla değil, biraz ruj kullanarak da. Siz çocuklarım olarak bunda bir mahzur görmezsiniz, değil mi?"

"Nasıl görürüz anne? Zaten bunu ölçülü bir biçimde yaparsan Eduard fark etmez bile. Bana gelince... Yapay olanın senin doğa anlayışına pek uymayacağını düşünüyorum ama doğaya böyle yaygın bir yöntemle yardımcı olmak elbette ona karşı işlenmiş bir günah sayılmaz."

“Değil mi ya? Ayrıca, bir engel olarak, Ken’in duygularında anneye eğilimin fazlasıyla büyük, baskın bir rol oynadığı söylenebilir. Bu benim umudumu boşa çıkarırdı. Evet benim sevgili, dürüst yavrum ama bu kalp –biliyorum, ‘kalp’ten söz etmekten ve söz edilmesinden hoşlanmazsın– benim kalbim gurur ve sevinçle dolu, bu da onun gençliğiyle nasıl bambaşka bir biçimde, nasıl farklı bir özgüvenle karşı karşıya geleceğim düşüncesinden kaynaklanıyor. Annenin kalbi mutluluk ve hayat umuduyla dolu!”

“Ne güzel, anneciğim! Ve mutluluğunu paylaşmama izin vermen ne büyük içtenlik! Paylaşıyorum, yürekten paylaşıyorum, buna şüphen olmasın; sevincime biraz endişe –bu tam benim tarzım, öyle değil mi?– biraz kaygı, az önce daha iyisini bulamayıp kullandığım kelimeyi tekrar edeyim, *pratik* kaygılar karıştığını söylesem bile şüphen olmasın. Umudundan ve sana umut etme hakkı veren şeylerden söz ediyorsun; bence bunun kaynağı öncelikle senin güzel kişiliğin. Fakat bu umudu daha net belirlemekten, bana onun neyi hedef aldığını, hayatın gerçekliğinde nereye varacağını söylemekten kaçınıyorsun. Tekrar evlenmek niyetinde misin? Ken Keaton’ı üvey babamız mı yapacaksın? Onunla mihraba mı çıkacaksın? Bu benim korkaklığım olabilir; ama aranızdaki yaş farkı anne oğul arasındakiyle aynı olduğu için, böyle bir adım atmanın yaratacağı tuhaflıktan biraz çekiniyorum.”

Frau von Tümmler hayretler içinde kızına baktı.

“Hayır,” dedi, “bu düşünce benim için yeni ve eğer seni yatıştıracaksa şunu kesin söyleyebilirim ki, bana da tuhaf geliyor. Hayır Anna, seni deli kız, başınıza yirmi dört yaşında bir üvey baba getirmek gibi bir niyetim yok. Mihraptan bu kadar donuk ve dindar bir şekilde bahsetmen ne kadar da garip!”

Anna gözkapaklarını indirip gözlerini annesinin ötesindeki boşluğa dikerek susuyordu.

“Umut,” dedi Rosalie. “Kim onu, senin talep ettiğin netlikte belirleyebilir ki? Umut umuttur; onun kendine, senin deyiminle pratik hedeflerini sormasını nasıl beklersin? Doğanın bende yarattığı şey o kadar güzel ki, ondan ancak güzellik bekleyebilirim ama sana bunun nasıl geleceğini, nasıl gerçekleşeceğini ve nereye varacağını söyleyemem. Umut bu; bir şey düşünmüyor; hele mihrabı, hiç düşünmüyor.”

Anna dudaklarını hafifçe birbirine bastırmıştı. Onların arasından alçak sesle, adeta istemsizce ve ters bir edayla, “Bu nispeten daha mantıklı bir düşünce,” dedi.

Frau von Tümmler telaşla gözlerini kendisine bakmayan topal kızına dikti ve onun yüz ifadesini okumaya çalıştı.

“Anna!” diye bağırdı boğuk bir sesle. “Neler düşünüyor, nasıl davranıyorsun böyle? İtiraf edeyim, seni tanıyamıyorum! Söylesene hangimiz sanatçıyız, sen mi ben mi? Önyargısızlık konusunda annenin bu kadar gerisinde kalabileceğin aklımın ucundan geçmezdi; üstelik sadece annenin değil, çağın ve onun serbest anlayışının da gerisindesin! Sanatında o kadar ilerisin ve en yeni olanı yapıyorsun; öyle ki benim kadar basit kafalı bir insan zar zor takip edebiliyor. Fakat ahlaki olarak Tanrı bilir hangi devirde yaşıyorsun, ta o zamanlarda, savaş öncesinde. Artık cumhuriyetimiz var, özgürlüğümüz var ve kavramlar çok değişti, hafifledi ve esnedi; bu, hayatın bütün alanlarında görülüyor. Şimdi genç insanlar arasında, eskiden göğüs cebinden sadece ucu görünen mendili aşağı sarkıtmak gibi bir âdet var; mendilin yarısını bayrak gibi sallandırıyorlar, belli ki bu bir işaret ve hatta cumhuriyetle birlikte görgü kurallarının gevşediğinin bilinçli bir ifadesi. Eduard da mendilini böyle modaya uygun şekilde sarkıtıyor ve ben bunu görünce hakikaten memnun oluyorum.”

“Bakış açın çok hoş anne. Fakat bence senin şu mendil sembolü, Eduard’ın durumunda pek de kişisel alınmamalı. Bu genç adamın –artık öyle olduğu söylenebilir– birçok yönden babamıza, yarbaya çekmiş olduğunu sen kendin de sık sık söylersin. Tam şu anda babamın kişiliğini sohbetimize ve düşüncelerimize sokmam belki biraz münasebetsizlik oldu. Ama...”

“Anna, babanız fevkalade bir subaydı ve şerefiyle öldü; ama aynı zamanda da çapkın bir asilzade ve son ânına dek beni aldatan bir adamdı; erkeğin cinsel hayatının sınırlarındaki belirsizliğin en bariz örneğiydi ve onun yüzünden hiç durmadan iki gözümü birden yummak zorunda kaldım. O nedenle, lafı ona getirmeni özel bir münasebetsizlik gibi hissetmiyorum.”

“Bunları söylememe izin varsa o halde iyi anne. Ama babam bir soylu, bir subaydı ve senin çapkınlık olarak nitelediğin şeylerin yanında, beni pek ilgilendirmeyen ama bazılarının Eduard’a geçtiğini düşündüğüm belli namus kavramlarıyla yaşadı. Eduard yalnızca dış görünüş olarak, vücut

yapısı ve yüz hatlarıyla babama benzemiyor. Belli durumlarda farkında olmadan onunla aynı tepkileri de veriyor."

"Yani... Ne gibi durumlarda?"

"Sevgili anneciğim, seninle açık konuşayım; ne de olsa biz birbirimize karşı daima öyle olduk! Ken Keaton' la kendi aranda hayal ettiğin türden ilişkilerin tamamen gizli kapaklı kalacağı, toplum tarafından hiçbir şekilde bilinmeyeceği düşünülebilir. Fakat benim şüphem, senin bu güzel coşkun, sahte tavırlar takınma ve yalan söyleme konusundaki bu sevimli beceriksizliğinle söz konusu gizliliği tam anlamıyla başarıp başaramayacağın. Terbiyesizin biri, bizim Eduard'a alaycı dokundurmalarda bulunup annesinin –hani nasıl derler– ahlaki yönden hafif bir hayat sürdüğünü ima ettiği anda Eduard ona bir tane patlatır, adamı tokatlar ve Tanrı bilir şövalye ruhluluğu daha ne gibi tehlikeli, polise ters gelecek aptallıklar yapmasına yol açar."

"Tanrı aşkına Anna, neler düşünüyorsun böyle! Beni korkutuyorsun! Biliyorum, iyiliğimi istediğin için yapıyorsun, ama korkunç bir şey bu, yani iyiliğimi isteyiş şeklin, bir çocuğun annesini yargılaması kadar korkunç..."

Rosalie biraz ağladı. Anna, sevgi dolu bir hareketle ona elindeki mendili uzatarak gözyaşlarını kurulamasına yardım etti.

"Canım anneciğim, bağışla beni! Seni üzmeyi hiç istemem! Ama bana çocuğun annesini yargılamasından da söz etme! Yani sence ben, senin kendi mutluluğun için gerekli gördüğün şeyi –hoşgörüyle demeyelim; bu, kulağa fazla kibirli geliyor– saygıyla, nazik bir hürmetle karşılamaz mıyım? Eduard da –bu arada, lafı nasıl ona getirdim, bilmiyorum– seni ancak cumhuriyet modası mendili sayesinde anlar, öyle mi? Burada konu biz değiliz, insanlar da değil. Konu sensin anne. Bak, kendini önyargısız olarak niteliyorsun. Fakat acaba gerçekten öyle misin? Biraz önce babamdan ve onun hayatına hâkim olan belli kavramlardan söz ettik; onun bakış açısına göre, seni üzmesine neden olan ihanetler, bu kavramlara aykırı düşmüyordu. Seni aldatmasını her seferinde affetmenin sebebi –artık bunu kafanda netleştir– temelde senin de aynı fikirde olmandı; sen de bunların gerçek bir sefahat hayatıyla hiçbir ilgisi olmadığını düşünüyordun. Böyle bir hayat ona göre değildi ve ruhen buna eğilimli olduğu da söylenemezdi. Sen de öyle değilsin; en fazla ben bir sanatçı olarak yozlaşabilirdim ama ben de özgürleşmemi ve ahlaki düşkünlüğümü kullanmaya farklı bir açıdan uygun değilim."

“Zavallı yavrum,” diye sözünü kesti onun Frau von Tümmler, “kendinden böyle kederle söz etme!”

“Kendimden söz etmiyorum ki,” diye karşılık verdi Anna. “Senden söz ediyorum ve senin için canı gönülden endişeleniyorum. Sefa meraklısı babam için hem kendine hem de toplumun yargısına en ufak bir aykırılık teşkil etmeyen basit bir keyif sayılacak şey, senin için gerçek bir sefahat haline gelebilir. Ruhla beden arasındaki uyum kuşkusuz güzel, zaruri bir şey, sen de gururlu ve mutlusun, çünkü doğa, senin doğan, seni neredeyse mucizevi bir şekilde bununla ödüllendirdi. Fakat neticede hayatla genel ahlaki kanı arasındaki uyum daha zaruri ve bunun bozulduğu yerde ortaya yalnızca ruhun parçalanması, yani mutsuzluk çıkar. Bunun böyle olduğunu sezemiyor musun? Yani hayalini kurduğun şeyi gerçeğe dönüştürürsen kendinle ters düşerek yaşayacağını? Temelde sen de tıpkı babam gibi belli kavramlara bağlısın ve bu bağın tahribatı, senin tahribatın anlamına gelir. Bunu tıpkı hissettiğim gibi, endişeyle söylüyorum. Acaba neden hep ağzıma ‘tahribat’ kelimesi geliyor? Biliyorum, bu kelimeyi daha önce bir defa korkuyla kullandım ve birden fazla defa hissettim. Senin mutlu kurbanı olduğun bütün bu felaket acaba bana neden tahribatla bağlantılı geliyor? Sana bir itirafta bulunmak istiyorum. Geçenlerde, birkaç hafta önce, hani akşam geç saatte benim odamda çay içip sohbet etmiştik ya, sen çok heyecanlıydın; işte o sohbetten sonra, Eduard sarılık olduğunda onu ve bir kere de boğazım iltihaplanıp hiçbir şey yutamaz hale geldiğimde beni – senin zaten hiçbir zaman doktora ihtiyacın olmaz– tedavi eden Dr. Oberloskamp’la senin hakkında, bana anlattıkların hakkında konuşmaya niyetlendim; tek istediğim, seninle ilgili olarak beni sakinleştirmesiydi. Fakat sonra kendime bunu yasakladım, derhal yasakladım, gururdan anne, seninle gurur duyduğum ve haysiyetini düşündüğüm için, Tanrı’nın da yardımıyla gücü sarılığa ve boğaz iltihaplanmasına yeten ama daha derin bir insan acısına yetmeyecek olan bir tıp adamına senin yaşadıklarını aktarmak, bana küçük düşürücü geldiği için. Bazı hastalıkların doktora gidilmeyecek kadar iyi olduğunu düşünüyorum.”

“İkisi için de minnettarım yavrucuğum,” dedi Rosalie, “hem seni Oberloskamp’la benim hakkımda konuşmaya iten endişe için hem de bunu gerçekten yapmadığın için. Ayrıca felaketim olarak gördüğün şeyi, yani kadınlığımın paskalyası olan ve ruhumun bedenime yaptığı şeyi, gevşek bir şekilde de olsa nasıl hastalık kavramıyla birbirine bağlarsın? Mutluluk...

Hastalık mı yani? Elbette laubalilik de değil, sadece hayat, acısıyla tatlısıyla hayat ve hayat demek umut demek; ama ben bu umudu, senin mantığına bir türlü anlatamıyorum.”

“Ben senden böyle bir şey beklemiyorum, anneciğim.”

“Öyleyse git artık çocuğum. Bırak da dinleneyim. Bilirsin ya, böyle özel günlerde bir süre sessizce bir köşeye çekilmek biz kadınlara iyi gelir.”

Anna, annesini öptü ve tok adımlarla yatak odasından çıktı. Her iki kadın da biraz önce yaptıkları konuşmayı düşünüyorlardı. Anna her şeyi söylememiş, yine de dilinin altındaki baklayı çıkarmıştı. Kaygıyla düşünüyordu: Annesinin, “kadınlığının paskalyası” olarak övdüğü şey, bu dokunaklı diriliş daha ne kadar sürecekti? Ve eğer Ken söz konusu dirilişe teslim olursa –ki kuvvetle muhtemeldi– bu ne kadar sürecekti, annesi geç kalmış bir âşık olarak kendisinden genç her kadın karşısında titremek zorunda kalacak, ilk günden itibaren Ken’in sadakatinden, hatta kendisine verdiği değerden şüphe edecekti; nasıl olacaktı bu? Neyse ki annesi mutluluğu zevk ve keyif olarak değil, acılarıyla birlikte hayat olarak algılıyordu. Çünkü Anna, onun hayalini kurduğu şeyin ne büyük acılarla dolu olduğunu daha şimdiden endişeyle görüyordu.

Frau Rosalie ise kızının uyarıları karşısında, belli ettiğinden daha derinden etkilenmişti. Kalp atışlarını hızlandıran, Eduard’ın gereği halinde onun şerefi için gencecik hayatını feda etmesi düşüncesi, ağlamasına neden olan bu romantik tasavvur değildi. Fakat asıl Anna’nın onun “önyargısızlığı”, sefahat ve hayatla ahlaki kanı arasındaki zaruri uyum konusundaki şüpheleri, bu iyi ruhu dinlenme günü boyunca yoğun şekilde meşgul etmiş ve Rosalie bu şüphelere hak vermek, kızının düşüncelerinde ciddi bir gerçeklik payı olduğunu kabul etmek zorunda kalmıştı. Öte yandan sevdiği genç adamı bu yeni koşullarda tekrar görecek olmanın içinde yarattığı sevinci de bastıramıyordu. Fakat zeki kızının özellikle bir sözüne, “kendisiyle ters düşerek yaşamak” ifadesine takılarak kara kara düşünüyor ve ruhu, vazgeçme fikrini mutluluk fikri haline getirmeye çalışıyordu. Evet ya, acı verici bir mecburiyet olmayan, özgürce ve denklik bilinciyle tercih

edilen bir vazgeçişin kendisi mutluluk olamaz mıydı? Rosalie bunun böyle olacağı sonucuna varmıştı.

Onun bu büyük psikolojik avuntusundan üç gün sonra Ken yine Tümmler'lere geldi, Eduard'a İngilizce kitap okudu, onunla konuşma pratiği yaptı ve akşam yemeğine kaldı. Yakışıklı delikanlı yüzünün, düzgün dişlerinin, geniş omuzlarının ve dar kalçalarının görüntüsü Rosalie'nin güzel gözlerinde ışıldıyor ve bu canlı ışıltı, böyle söylenebilir, yanaklarının biraz yapay bir kızarmayla öne çıkmasını gerekçelendiriyordu; o kızarma olmasaydı, yüzünün solgunluğu, içindeki mutluluk ateşiyle çelişecekti. Bu sefer ve ondan sonra artık Keaton'ın her gelişinde, sekiz gün boyunca her gün onu selamlarken elini özel bir şekilde tuttu, bir çekme hareketiyle onun bedenini kendininkine yaklaştırmak ister gibiydi, bunu yaparken bir yandan da ciddi, ışıl ışıl ve anlamlı bakışlarla gözlerinin içine bakıyordu, öyle ki Anna, onun bundan büyük zevk aldığı ve genç adama kendi doğasıyla yaşadığı deneyimi sezdirmek niyetinde olduğu izlenimine kapıldı. Ne saçma bir korku! Tabii ki böyle bir şey olmadı; akşam boyunca evin hanımının genç misafire karşı davranışları, hem daha önce kızına muziplik etmek için sergilediği sahte anaçlığı hem de geçici olarak ortadan kalkan bütün o utangaçlık ve ürkekliği, bütün o acı verici tevazuu özletecek, neşe takviyeli bir iyi yüreklilikle doluydu.

Bu kır saçlı ama çekici Avrupalı kadını fethettiğinin uzun süredir farkında olan ve bundan hoşlanan Keaton, onun tavırlarındaki değişikliğe tam bir mana verememişti. Anlaşıldığı kadarıyla, zaafını fark etmek, Rosalie'ye olan saygısını azaltmış, fakat bir yandan da bu zaaf erkekliğini coşturmuştu; basitliğinin onun basitliğine doğru tatlı tatlı çekildiğini hissediyor ve o genç bir ifadeyle üzerine dikilen gözlerin, elli yaşı ve ihtiyarlayan elleri gayet iyi telafi ettiğini düşünüyordu. Onunla, tıpkı bir ara –Amélie Lützenkirchen ya da Louise Pfingsten'le değil ama o çevreden, Rosalie'nin aklının ucundan bile geçmeyen başka bir kadınla– girdiği türden bir aşk ilişkisine başlama düşüncesi ona kesinlikle uzak değildi ve Anna'nın gözlemlediği kadarıyla, öğrencisinin annesiyle konuşurken kullandığı ses tonuna, en azından ara sıra, flört eden-meydan okuyan bir hava veriyordu.

Fakat bu artık iyi yürekli kadın için pek bir şey değiştirmiyordu. Her karşılaşmanın başında elini sıkarken Ken'i sıkıca, neredeyse vücutları birbirine değecek şekilde kendine doğru çekmesine, gözlerinin içine

yakından ve derin derin bakmasına rağmen, Ken ne zaman bu tür denemelerde bulunsa kendisine haddini bildiren, ortaya çıkarmayı denediği hiçbir şeyin ortaya çıkmasına izin vermeyen, davranışının rotasını derhal hürmete çevirmesine neden olan, nazik ama kesin bir vakara tosluyordu. Bu tekrar eden tecrübeye akıl sır erdiremiyordu. “Bana âşık mı, yoksa değil mi?” diye kendi kendine soruyor, Rosalie’nin onu reddedişini ve ona haddini bildirmesini çocukların, topal kızla lise son sınıf öğrencisi oğlanın varlığına bağlıyordu. Fakat denk gelip de salonun bir köşesinde bir süre onunla baş başa kaldıklarında ve böyle zamanlarda kendisi küçük teşebbüslerine cilveli değil cidden duygusal ve ısrarlı, adeta tutkulu bir hava verdiğinde de durum değişmiyordu. Bir keresinde ona herkesin duymaktan hoşlandığı, damakta yuvarlanan R’siyle değil de, daha sıcak bir tonda “Rosalie” demeyi denedi, ki sadece bir hitap olarak bakıldığında, Ken’in millî değerleri çerçevesinde öyle özel bir cüret sayılmazdı bu. Fakat Rosalie bir an için kıpkırmızı kesilse de ardından hemen ayağa kalktı, yanından uzaklaştı ve akşamın geri kalanı boyunca ne onunla tek kelime konuştu ne de yüzüne baktı.

Pek sert geçmeyen, şiddetli soğuk ve kar değil de daha çok yağmur getiren kış aynı zamanda o yıl erken sona ermişti. Daha şubat ayında güneşin ısıttığı, ilkbahar kokan günler yaşanıyordu. Çalılıkların arasında minik yaprak tomurcukları belirmeye başlamıştı. Bahçesinin kardelenlerini sevgiyle selamlamış olan Rosalie, göl soğanı ve hemen ardından da, villaların ön bahçelerini ve Hofgarten Parkı’nı saran, yürüyüş yapanların birbirlerine göstermek ve rengârenk karmaşasının tadını çıkarmak için önünde durdukları kısa saplı çiğdemler için her zamankinden daha erken, neredeyse vakitsiz sevinme şansını yakalamıştı.

“Ne kadar ilginç, değil mi?” diyordu Frau von Tümmler kızına, “yani acı çiğdeme bu kadar benzemesi... Neredeyse aynı çiçek! Son ve başlangıç; ikisi birbirine karıştırılabilir, o kadar benzeşiyorlar, insan çiğdemin görüntüsüne bakıp sonbahara geri gittiğini düşünebilir ve veda çiçeğini görüp ilkbahar geldi sanabilir.”

“Evet, küçük bir kafa karışıklığı,” diye cevap verdi Anna. “Eski dostun Doğa Ana’nın tatlı bir çiftanlamlılık ve kandırma eğilimi var sanırım.”

“Hemen de dilinin ucuna iğneleyici sözler geliyor, seni yaramaz, benim hayran olduğum şeyle sen dalga geçiyorsun. Hiç uğraşma, benim onunla, sevgili doğayla duygusal ilişkimi alay ederek bozamazsın, hele şimdi,

benim mevsimimi getirmeye niyetlendiği şu günlerde; bu mevsime ‘benim’ diyorum, çünkü doğduğumuz mevsim bize özellikle yakındır, biz de ona öyleyiz. Sen Advent[35] çocuğusun; o nedenle doğumunun iyiye işaret olduğunu, neredeyse sevgili Noel bayramına denk geldiğini açıkça söyleyebilirsin. Kendini, bu dondurucu soğuk ama düşününce insanın içini sevinçle ısıtan dönem tarafından iltifat edilmiş saymalısın. Çünkü gerçekten, tecrübeme göre dünyaya geldiğimiz mevsimle aramızda yakın bir ilişki vardır. Onun geri gelişinin hayatımızda pekiştirici ve güçlendirici, yenileyici bir etkisi olur, tıpkı ilkbaharın benim üzerimdeki etkisi gibi; sadece ilkbahar ya da şiirlerdeki adıyla ilkyaz olduğu için, herkes bu mevsimi sevdiği için değil, kişisel olarak onun bir parçası olduğum ve bire bir bana gülümsediğini hissettiğim için.”

“Kuşkusuz öyle yapıyor, anneciğim,” diye karşılık verdi kış çocuğu. “Ve emin ol, bu konuda dilimin ucuna tek bir iğneleyici söz gelmeyecek!”

Fakat şunu söylemek gerekir ki, Rosalie’nin “kendi” mevsimi yaklaşır ve önüne serilirken karşılamaya alışık olduğu –ya da alışık olduğunu sandığı– hayat canlılığı, o böyle konuşurken tam anlamıyla ortaya çıkmıyordu. Sanki kızıyla yaptığı konuşmanın onda yarattığı ve kendisinin büyük bir sadakatle bağlı kaldığı ahlaki niyetler onun doğasına taban tabana zıttı, sanki bu niyetler varken de –ya da asıl bu niyetler varken– “kendisiyle ters düşerek yaşıyordu”. Bütün bunlar Anna’nın edindiği izlenimlerdi ve topal kız kendini suçluyordu; çünkü annesini, aslında kendi özgür dünya görüşüne göre hiç de zorunlu olmayan, sadece bu tatlı kadının ruhunun huzur bulması için gerekli gördüğü bir vazgeçişe ikna eden kendisiydi. Dahası vardı: Kendisinin itiraf edilmemiş, kötü bir gerekçesi olduğundan şüpheleniyordu. Acaba duyusal mutluluğu bir kere acıyla arzulamış ama hiç tatmamış olan kendisi, aynı şeyi içten içe annesinden esirgemiş ve bu nedenle kılı kırk yararak icat ettiği her türden savla onu iffetliliğe yöneltmiş olabilir miydi, kendi kendine bunu soruyordu. Hayır, böyle bir şey yaptığına inanamazdı ama yine de gördükleri, vicdanını sızlatıyor ve ağırlaştırıyordu.

Rosalie’nin o kadar sevdiği yürüyüşlerinde çabucak yorulduğunu ve ara sıra evdeki bir işi bahane ederek aradan yarım saat geçmeden, hatta daha erken dönmek için ısrar edenin o olduğunu fark ediyordu. Annesi bol bol dinleniyor ama sınırlı hareket ettiği halde kilo veriyordu ve Anna onun

elbiseden çıkan kol içlerinin zayıflığını kaygıyla görüyordu. Son günlerde artık kimse ona suyunu içtiği gençlik çeşmesini sormuyordu. Gözlerinin altı iyi görünmüyordu, morumsu ve çöküktü; yanaklarında bulunan, genç adamın hatırı için ve yeniden kazandığı tam kadınlığı şerefine makyajla vurguladığı kırmızılık ise yüz rengindeki sarımtırak solgunluğu saklayamıyordu. Fakat sağlığıyla ilgili soruları neşeli küçümser bir edayla, “Derdin ne senin, ben iyiyim,” şeklinde cevapladığı için, Fräulein von Tümmler, Dr. Oberloskamp’ın annesinin bozulan sağlığıyla meşgul olmasını sağlama düşüncesinden uzaklaştı. Bu vazgeçişte yalnızca vicdan azabının değil, sevginin de etkisi vardı, doktora gidilmeyecek kadar önemsiz hastalıklar olduğunu söyleyerek ifade ettiği sevginin.

Bir akşam Rosalie, çocukları ve o sırada orada bulunan Ken Keaton birlikte şarap içerlerken annesinin tarih belirleme konusunda gösterdiği teşebbüs hevesi ve kendi gücüne kuvvetine duyduğu güven, Anna’yı epey sevindirdi. Rosalie’nin kızını o mucizevi haberi vermek üzere yatak odasına çağırmasının üzerinden daha bir ay bile geçmemişti. O akşam Rosalie eski günlerdeki gibi tatlı ve canlıydı, kararlaştırdıkları gezinin fikri de ondan çıkmıştı; tabii tarih konulu gevezelikleriyle onu bu düşünceye sevk eden Keaton’ın bu iyiliği sayılmayacak olursa. Keaton, Bergisches Land’da vaktiyle ziyaret ettiği çeşitli şato ve kalelerden söz etmişti; Wupper Kalesi, Bensberg, Ehreshoven, Gimborn, Homburg ve Krottorf; ardından da lafı Elektör Karl Theodor’a getirmişti. Karl Theodor, on sekizinci yüzyılda sarayı Düsseldorf’tan Schwetzingen’e, sonra da Münih’e taşımıştı ama bu, valisi Kont Goltstein için bir engel olmamış, buradaki belli başlı bütün park ve yapılar onun zamanında yapılmış ve kullanıma açılmıştı: Hofgarten’daki ilk yapı olan Prenslik Sanat Akademisi onun zamanında ortaya çıkmış, Jägerhof Şatosu yapılmıştı; ve, diye ekledi Eduard, kendisinin bildiği kadarıyla biraz daha uzakta, şehrin güneyindeki Holterhof köyünde bulunan aynı adlı şato da o yıllarda inşa edilmişti. “Tabii, Holterhof da,” diye onayladı Keaton, ama hemen ardından, kendisi de hayret ederek, bu geç dönem rokoko ürününü bizzat görmemiş olduğunu fark etti; hatta şatoya ait olan ve Rhein Nehri’ne dek uzanan meşhur parkı bile hiç ziyaret etmemişti.

Frau von Tümmler ve Anna birkaç kez oraya gitmiş ama Eduard gibi onlar da cazip bir konumu olan şatonun içini gezmeyi hiç akıl edememişlerdi.

“Olcek iş diil!” dedi evin hanımı şen şakrak bir edayla kınarcasına. Kendini şiveye kaptırması daima neşe ve keyif belirtisiydi. Güzel Düsseldorflular, diye ekledi, burada dört kişiyiz! Birimiz oraya hiç gitmemiş, diğerleri ise her yabancının girdiği bu pırlanta gibi şatonun içini hiç görmemiş. “Çocuklar,” diye bağırdı, “bu böyle gitmez, bu işi burada bırakamayız. Hadi bakalım, Holterhof’a gidiyoruz, hep beraber, hem de hemen önümüzdeki günlerde! Şimdi hava çok güzel, mevsim çok cazip ve barometre sabit duruyor. Bütün park tomurcuklanmıştır; ilkbahardaki hali, bizim Anna’yla oraya gittiğimiz zamanki yaz boğuculuğunda olduğundan çok daha hoştur. Bakın birdenbire parkın su kanalında –hatırlarsın, Anna– kırmızı gagaları ve perdeli ayaklarıyla melankolik bir havada, kibirli kibirli gezinen siyah kuğuları özledim. Biz onları beslerken iştahlarını tenezzül kılıfına sokmayı nasıl da biliyorlardı! Yanımıza onlar için beyaz ekmek alırız. Bir dakika, bugün cuma... Pazar günü gidelim, anlaştık mı? Eduard’a, muhtemelen Mr. Keaton’a da tek uygun gün bu. Gerçi pazarları bir sürü insan yollarda olur; ama benim için fark etmez, süslü püslü halkın arasına karışmayı severim, gezmenin tadını çıkaranlarla beraber ben de çıkarırım, nerede güzel bir şeyler varsa orada olmaktan hoşlanırım; mesela Oberkassel’ın önünde, açık havada düzenlenen halk şenlikleri var ya, hani her yer hamur işi kokar, çocuklar kırmızı çubuk şekerlerini emerler ve bir sirk çadırının önünde tam bir macera olarak sıradan insanlar çıngırak ve borazan çalar, bağrışırlar. İşte ben buna bayılıyorum. Anna farklı düşünüyor. O bunu hazin buluyor. Yok yok, Anna, öyle buluyorsun ve su kanalında yüzen iki kuğununkinden de büyük, asil bir hüzne kapılıyorsun. Bakın aklıma ne geldi çocuklar, nehir yoluyla gitsek ya! Tramvayla karadan gitmek sıkıcı olur. Ne orman görürüz ne bir açık alan. Nehir yolu daha eğlenceli; Rhein Baba bizi taşır. Eduard, sen buharlı vapur tarifesini öğrenir misin? Ya da bir dakika, bu işi layığıyla yapalım, diyorsak kesenin ağzını açar, Rhein’i geçmek için özel bir motorlu tekne kiralarız. İşte o zaman tıpkı siyah kuğular gibi biz bize oluruz. Tek mesele, sabah mı, yoksa öğleden sonra mı yola çıkacağımız.”

Sabahı seçtiler. Eduard zaten şatonun öğleden sonra sadece birkaç saat ziyarete açık olduğunu duymuştu. Öyleyse pazar sabahı gideceklerdi. Rosalie’nin enerjik teşebbüsü sayesinde karar, hızlı ve net bir biçimde

alınmıştı. Motorlu tekneyi kiralama görevi Keaton'a verildi. Öbür gün sabah saat dokuzda Pegeluhr Saat Kulesi'nin orada, Rathausufer'de, teknenin kalkacağı yerde buluşacaklardı.

Öyle de oldu. Güneşli ve biraz da rüzgârlı bir sabahtı. Köln-Düsseldorf hattında sefer yapan buharlı vapura binmek üzere çocukları ve bisikletleriyle kuyrukta bekleyen girişken kalabalık rıhtımı doldurmuştu. Tümmler' ler ve onlara eşlik eden genç adam tarafından kiralanmış olan tekne hazır bekliyordu. Kulakmemelerine halkalar takılı, üst dudağının üstü tıraşlı ve çenesinin altında kızılımsı bir gemici sakalı olan kaptan, hanımların binmesine yardımcı oldu. Yolcular direklerin üzerinde uzanan güvertenin altındaki yuvarlak banka oturur oturmaz hareket edildi. Tekne, kıyısı kupkuru olan geniş suyun akıntısına karşı iyi bir ritim tutturmuştu. Eski Şato Kulesi, Lambertus Kilisesi'nin kulesi, şehrin liman tesisleri geride kaldı. Nehrin bir sonraki kıvrımının ötesinde de benzer şekilde depolar, fabrika binaları vardı. Sonra sonra, kıyıdan nehre doğru yükselen dalgakıranların ilerisinde taşra manzaraları başladı. Çayırlardan, tarlalardan, söğütlüklerden ve küçük göllerden oluşan dümdüz arazinin önünde, bentlerin koruması altında, adlarını Eduard'ın ve aynı zamanda Keaton'ın da bildiği yerler, eski balıkçı köyleri uzanıyordu. Ondan sonra da, nehir ne kadar sık kıvrılırsa kıvrılsın bu manzara aynen devam etti, ta ki varacakları yere kadar. Fakat, diye bağırdı Rosalie, ne iyi etmişlerdi de berbat dış mahalle yollarını kat ederek zaman harcamak yerine teknede karar kılmışlardı! Nehir yolculuğunun özündeki cazibenin tadını canı gönülden çıkarıyor gibiydi. Gözlerini kapamış, ara sıra neredeyse fırtınaya dönen rüzgârda alçak sesle neşeli bir şarkı söylüyordu: "Ah nehir rüzgârı, seni seviyorum, / Sen de beni seviyor musun, nehir rüzgârı?" Kenarında tüyü olan küçük keçe şapkasının altındaki zayıflamış yüzü çok sevimliydi ve üzerindeki hafif yünlü kumaştan, gri kırmızı kareli, devrik yakalı manto ona çok yakışmıştı. Anna ve Eduard da bu yolculuğa mantoyla çıkmışlardı; yalnızca anneyle kızın arasında oturan Keaton, ceketinin altına gri yün bir kazak giymekle yetinmişti. Mendili göğüs cebinden sarkıyordu; Rosalie aniden ona doğru dönüp gözlerini birdenbire açarak bu mendili yerine soktu.

"Edepli ol genç adam, edepli ol!" dedi başını vakur bir edayla onu kınarcasına sallayarak.

Keaton gülümseyerek, “*Thank you,*”[36] dedi ve ardından, az önce Rosalie’den dinlediği şarkının ne olduğunu sordu.

“Şarkı mı?” dedi Rosalie, “O öyle kısa bir melodiydi, şarkı değil.” Ardından tekrar gözlerini kapadı ve dudaklarını oynatmadan mırıldanmaya başladı:

“Ah nehir rüzgârı, seni nasıl seviyorum!”

Sonra motorun gürültüsü arasında gevezelik etmeye başladı; bir yandan da rüzgârın hâlâ gür, dalgalı, kır saçlarından koparıp almaya çalıştığı küçük şapkasını sık sık tutmak zorunda kalıyordu. Rhein yolunun nasıl devam ettiğini anlatıyordu; Holterhof üzerinden Leverkusen’e ve Köln’e, oradan da Bonn üzerinden Godesberg’e ve Bad Honnef’e, Siebengebirge Dağları’nın eteklerine... Söylediğine göre oralar güzeldi; üzüm bağları ve meyve bahçeleri arasında şık Rhein Kaplıcası bulunuyordu, orada bir alkali su kaynağı vardı ki romatizmaya bire birdi. Anna annesine baktı. Onun ara sıra bel ağrısı çektiğini biliyordu ve tesadüfen o da ilkbaharda annesiyle birlikte bir süre kaplıcada kalmak üzere Godesberg’e ya da Honnef’e gitmeyi tasarlamıştı. Rüzgârın arasında biraz kısa soluklu kalan iyi su kaynağı muhabbetinin sıkıntılı bir yanı vardı ve Anna, annesinin şimdi bile bu kendisinin içini sızlatan sıkıntıdan kurtulamadığını seziyordu.

Bir saat sonra jambonlu sandviçlerle kahvaltı ettiler, yanında da portatif bardaklardan Porto şarabı içtiler. Tekne, şatonun ve parkın dibinde nehre inşa edilen ve daha büyük gemiler için uygun olmayan hafif iskeleye yanaşırken saat on buçuktu. Rosalie, kaptanın ödemesini yaptı; karadan dönmek daha kolay olduğu için dönüşte tramvayı kullanacaklardı. Park tam olarak nehre kadar uzanmıyordu. Yaşlı ve kudretli, bakımlı ve budanmış doğa onları karşılamadan önce, hâlâ ıslak bir çim yolu geçmeleri gerekti. Bir yükseltinin üzerine kurulmuş olan, porsuk ağaçlarının arasındaki, bankların bulunduğu yuvarlak dinlenme alanından farklı yönlere, iki tarafını muhteşem ağaçların süslediği yollar uzanıyordu, ağaçların hemen hepsi tomurcuklanmış gibiydi ama yine de bazıları hâlâ kahverengi, parlak bir örtünün altında saklanıyordu; bazı yerlerde dört sıra bile dizilmiş olan kayınların, porsukların, ıhlamurların, atkestanelerinin ve yüksek gövdeli karaağaçların arasında, özenle çakıltaşı döşenmiş, genellikle üstü dallarla kaplı yürüyüş yolları vardı. Çimenliklerde tek başına duran, uzak ülkelerden getirilmiş, nadir ağaç türleri de göze çarpıyordu; egzotik çamlar, dişli

kenarlı yapraklı kayınlar, bir de Keaton'ın tanıdığı mamutağacı, yumuşak köklü bataklık servisi.

Rosalie, bu görülmeye değer şeylerle ilgilenmiyordu. Ona göre doğa samimi olmalıydı; aksi takdirde ruha hitap etmezdi. Fakat görünüşe bakılırsa parkın muhteşemliği onun doğa anlayışına hiçbir şekilde uymuyordu. Kafasını arada bir olsun kaldırıp ağaçların heybetli gövdelerine bile bakmadan, suskun bir biçimde Eduard'ın yanında, onun genç dil öğretmeninin ve topallayarak ilerleyen Anna'nın arkasından yürüyordu; tam o sırada Anna bu yürüyüş düzenini küçük bir manevrayla değiştirdi. Bir anda durarak takip ettikleri ağaç dizisinin ve onun ortasından geçen yılankavi patikanın adını öğrenmek için kardeşini yanına çağırdı. Ne de olsa bütün bu yolların "Yelpaze Yolu", "Trompet Yolu" filan gibi eskiden kalma adları vardı. Anna yola devam ederken de Eduard'ı yanından ayırmadı ve Ken'i annesiyle birlikte geride bıraktı. Ken, Rosalie'nin parkta rüzgâr esmediği ve hava, suyun üzerindekinden çok daha sıcak olduğu için üzerinden çıkardığı mantosunu taşıyordu. İlkbahar güneşi dalların arasından yumuşak ışığını yayıyor, yollarda benekler oluşturuyor ve yüzlere vurarak yürüyenlerin gözlerini kısmalarına neden oluyordu.

Frau von Tümmler bir genç kız inceliğindeki vücudunu saran, modeli hoş, kahverengi tayyörüyle Ken'in yanında yürüyor ve ara sıra onun kolundan sarkan kendi mantosuna gizlice gülümseyen bir bakış atıyordu. "İşte oradalar!" diye bağırdı; siyah kuğu çiftini kastediyordu, çünkü tam o sırada kuğular akçakavakların çevrelediği kanala iniyorlardı ve ziyaretçilerin yaklaştığını görünce ölçülü bir telaşla biraz çamurlu olan suya kaydılar. "Ne kadar da güzeller! Anna, tanıdın mı onları? Boyunlarını nasıl da gösterişli bir biçimde taşıyorlar! Nerede bunların ekmekleri?" Keaton, gazete kâğıdına sarılı ekmeği çantadan çıkarıp uzattı. Vücudunun ısısı ona da geçtiği için ekmek sıcaktı; Rosalie eline alır almaz bir parça koparıp yemeye başladı.

"*But it is old and hard!*"[37] diye bağırdı Keaton onu durdurmakta geç kalan bir hareketle.

"Benim dişlerim sağlamdır," diye karşılık verdi Rosalie.

Fakat kuğulardan biri, çok yakınlarında kıyıya gelerek siyah kanatlarını açtı ve boynunu öne uzatarak onlara öfkeyle tısladı. Onun kıskançlığına güldüler, aynı zamanda biraz da korktular. Ardından diğer kuşlar da

gelmeye başladı. Rosalie onlara art arda bayat ekmek parçaları atıyor, onlar da vakur bir edayla, hiç acele etmeden bir o tarafa bir bu tarafa yüzerek ekmekleri alıyorlardı.

"Korkarım," dedi Anna yola devam ederlerken, "öfkeli kuğu senin onun yemeğini aşırmanı kolay kolay unutmayacak. Biz orada bulunduğumuz müddetçe kibar bir kırgınlık havasındaydı."

"Olur mu canım," dedi Rosalie. "Sadece bir an için bütün rızkını silip süpüreceğimden korktu. Fakat benim de tadına baktığım ekmeğin tadı, sonradan ona daha bile güzel gelmiş olmalı."

Şatoya, şatonun görüntüsünün yansıdığı küçük göle vardılar; gölün yan kısmının ortasında, üzerinde tek bir kavak ağacı bulunan bir adacık vardı. Hatırı sayılır boyutları narin havasında kaybolup giden ve tabii ki pembe ön cephesi parça parça dökülen, kanat kısımları hafif kavisli yapının dış merdiveninin önündeki çakıltaşı döşeli alanda, saat on bir turunu beklerken bir yandan da alınlık armasındaki figürleri, onun üzerinde duran, bir meleğin taşıdığı, zamanı unutmuş saati, yüksek beyaz kapıların tepesindeki taş çelenkleri ellerindeki rehber kitaplarda bulunan bilgilerle karşılaştırarak vakit geçiren birkaç kişi vardı. Dostlarımız da bu insanlara katıldılar ve tıpkı onlar gibi, göz alıcı süslemeli feodal mimari örneğinin yanında durup kafalarını kaldırarak arduvaz rengi çatı katındaki oval pencereye baktılar. Mitolojideki yarı giyinik figürler, Pan ve su perileri içerlek pencerenin iki kenarında, kaideler üzerinde duruyorlardı; tıpkı asık suratları ve çapraz yaptıkları pençeleriyle dış merdivenin ve girişin iyi yanında oturan dört kumtaşı aslan gibi onlar da tahrip olmuştu.

Bu tarihî atmosfer, Keaton'ı heyecanlandırmışa benziyordu. Her şeyi *splendid*[38] ve *excitingly continental*[39] buluyordu. "*O dear*,"[40] uzaklardaki kendi yavan ülkesini düşünüyordu da! Orada böyle aristokratik bir güzellik içinde ufalanan şeyler yoktu; çünkü egemen güç olup kendi şerefine ya da kültür şerefine şatafat merakını tatmin edebilen elektörleri ve toprak sahibi kontları eksikti. Fakat genç adam bir yandan da, zamanın içinde vakarla donup kalmış olan kültür karşısında fazlasıyla laubali hareket ediyordu; bekleyenleri eğlendirmek için, nöbet tutan aslanlardan birinin sırtına, bineni indirmek amacıyla bazı oyuncak atlardaki gibi sivri bir çivi olduğu halde oturdu. Önündeki çiviyi iki eliyle kavradı ve, "*Hi!*", "*On old chap!*"[41] diye bağırarak vahşi hayvanı mahmuzluyormuş gibi yaptı; sergilediği taşkınlıkla

gerçekten de daha sempatik, daha çocuksu bir portre çizdiği söylenemezdi. Anna ve Eduard, annelerinin yüzüne bakmaktan kaçınıyorlardı.

Ardından sürgüler gıcırdadı ve Keaton bindiği hayvandan aceleyle indi; çünkü belli ki savaşta sakatlanmış ve bu rahat görevle teselli edilmiş bir astsubay olan, asker pantolonlu, gömleğinin kıvrık sol kolu boşlukta sallanan şato kâhyası ana kapının kanatlarını açtı ve yüksek kapı eşiğinde durup küçük bir tomardan tek eliyle yarım yamalak kopardığı giriş biletlerini vererek ziyaretçileri içeri aldı. Aynı anda da konuşmaya başlamıştı; çarpık ağzı ve boğukluğuyla meşhur sesiyle, ezberlemiş olduğu ve daha önce yüz kez verdiği bilgileri bir kez daha veriyordu: Ön cephenin plastik süslemeleri, elektör prensin Roma'dan özel olarak getirttiği bir heykeltıraşa aitti; şato ve park, Fransız bir ustanın eseriydi; rokoko tarzının, Rhein kıyısındaki en önemli yapısı kabul ediliyordu; aslında XVI. Louis stilinin izlerini de taşıyordu, şatonun elli beş salonu ve odası vardı; 800.000 *taler*'e mal olmuştu; işte bunun gibi şeyler...

Holde küf kokulu bir soğuk solunuyordu. Yere büyük, kayık gibi keçe terlikler sıralanmıştı; değerli ahşap döşemenin korunması için hanımların kıkırdamaları arasında bunları giymek zorunda kaldılar. Döşeme gerçekten de, üzerinde sarsakça yürüyerek ve kayarak kendilerine bilgi veren tek kollu kâhyanın peşi sıra girdikleri zevk odalarının neredeyse en görülmeye değer yanıydı. Her odada farklı desendeydi; kakmaları tam ortada her türden yıldız şekilleri ve çiçek fantezileri oluşturuyordu. Onun parlaklığı tıpkı durgun su gibi insanların ve kıvrımlı, ihtişamlı mobilyaların gölgesini içine alırken süs hevengi sarılı altın sütunlar ve altın çubuklarla çerçevelenmiş çiçekli ipek duvar kâğıtlı alanlar arasında kalan yüksek aynalar, kristal avizelerin, zarif tavan resimlerinin, kapıların tepesindeki av ve müzikle ilgili madalyon ve amblemlerin görüntüsünü tekrar tekrar birbirine yansıtıyor ve bazı kör noktalara rağmen yine de sonsuz sayıda oda yanılsaması yaratabiliyordu. Bu dekorasyon ve altın süsleme şelalesinden hesapsız bir bolluğun, mutlak eğlence isteğinin, sadece kendisini ortaya çıkaran çağın sarsılmaz tarzına bağlı kalan temkinli sesi geliyordu. Yer döşemesinin ahşap malzemesi, etrafını nişler içinde duran Apollon ve su perilerinin çevirdiği ziyafet salonunda yerini, duvarları da kaplayan mermere bırakıyordu. Orada pembe tenli melekler desenli bir kumaşı, gün ışığının girdiği, delinmiş ve şato görevlisinin söylediğine bakılırsa vaktiyle

balkonundan aşağıda yemek yiyenlere müzik çalınan kubbeden çekip alıyorlardı.

Ken Keaton, Frau von Tümmler'e dirseğinden tutarak eşlik ediyordu. Her Amerikalı, eşine yolda böyle eşlik eder. İkisi yabancılar arasında, Anna ve Eduard'dan ayrı olarak, boğuk bir ses ve kuru, kitabi bir Almancayla metnini tekrarlayan ve insanlara gördükleri şeyleri açıklayan görevlinin arkasında yürüyorlardı. Adam orada olan her şeyi görmediklerinden söz etti. Şatonun elli beş odasından, dedi –ve şablon olarak biraz kaba kinayeli kategorisine düştü, oysa çarpık ağzıyla yüzü sözlerindeki istihzaya en ufak bir katkıda bulunmamıştı– öyle hepsi açık değildi. O zamanın beyleri cilveleşmeye, mahrem olana ve gizli kapaklılığa, arka plandaki saklı mekânlara ve çeşitli fırsatlar sunan tenhalara pek meraklıydılar, bu tür yerlerin girişi de birtakım mekanik numaralarla açılıyordu; mesela şu: Ve bir duvar aynasının önünde durdu; yaylardan birine basılınca ayna yana kaydı ve şaşırtıcı bir biçimde ortaya küçük delikli tırabzanıyla dar bir döner merdiven çıktı. Merdivenin ayağında, hemen soldaki bir kaidenin üzerinde, yapraklardan yapılma, gerçek olmayan bir tokayla toplanmış saçında üzümlerden oluşan bir taç bulunan, üst gövdesini hafifçe geriye vermiş, dikilmiş cinsel organıyla onlara hoş geldiniz dercesine keçisakalının üzerinden yere, boşluğa bakarak gülümseyen bir adamın dörtte üçlük, kolsuz gövde heykeli vardı. "Aaaa!" ve, "Oooo!" şeklinde tepkiler verildi. "İşte bunun gibi şeyler," dedi rehber her seferinde söylediği gibi ve şaşırtmacalı aynayı tekrar yerine oturttu. "Ya da şunun gibi," dedi yürümeye devam ederken ve dışarıdan bakıldığında hiçbir şey anlaşılmayan ipek duvar kâğıdının bir yerinde gizli bir kapının açıldığını, ortaya bilinmezliğe doğru giden, küf kokulu bir geçit çıktığını gösterdi. "Bunlardan hoşlanıyorlardı," dedi. "Farklı devirler, farklı ahlâk anlayışları," diye de ekledi bir vecize kuruluğuyla ve turu devam ettirdi.

Keçe terlikleri ayakta tutmak kolay olmuyordu. Frau von Tümmler kendininkilerden birini kaybetmişti; terlik kaygan zeminde biraz uzağa fırlayıp da Keaton onu gülerek yakalar ve diz çökerek tekrar Frau von Tümmler'e giydirirken ziyaretçi grubundan geride kalmışlardı. Keaton yeniden elini onun dirseğinin altına koydu ama Frau von Tümmler dalgın bir gülümsemeyle, ileriki odalara gidip gözden kaybolanların arkasından bakarak olduğu yerde kaldı ve Keaton'ın eli hâlâ dirseğinde, arkasını dönerek bir acele duvar kâğıdının açıldığı yeri elledi.

“*You aren’t doing it right,*”[42] diye fısıldadı Keaton. “*Leave it to me. It was here*.”[43] Basılacak yayı buldu, kapı açıldı ve gizli geçidin küflü havası onları içine aldı. Birkaç adım ilerlediler. Etraf karanlıktı. Rosalie çok derinlerden gelen bir inlemeyle kollarını genç adamın boynuna doladı; o da sevinç içinde Rosalie’nin titreyen vücuduna sarıldı. “Ken, Ken,” diye kekeledi Rosalie, yüzü Keaton’ın boynuna gömülü, “seni seviyorum, seviyorum, bunu biliyorsun, öyle değil mi, bunu senden tamamen saklayamadım, ve sen, ve sen, sen de beni seviyorsun, birazcık, sadece birazcık, söyle, bu gençliğinle beni sevebilir misin, doğanın bana bu kır saçlarla seni sevmeyi bahşettiği gibi sevebilir misin? Evet mi? Evet mi? Ağzın, ah, nihayet o hasretini çektiğim genç ağzın, o güzel dudakların, o kadar, o kadar... Onları öpebilir miyim? Söyle, öpebilir miyim beni uyandıran tatlı adam? Her şeyi yapabilirim, tıpkı senin gibi. Ken, aşk güçlüdür, bir mucizedir, böyle gelir ve büyük mucizeler gerçekleştirir. Öp beni sevgilim! Dudaklarının hasretini çektim, ah, hem de nasıl çektim; çünkü şunu bilmelisin ki zavallı kafam, önyargısızlığın ve sefahatin bana göre olmadığı, yaşam tarzıyla genel kanı arasındaki çelişkinin beni mahvedeceği gibi bin türlü safsatayla doluydu. Ah Ken, neredeyse bu safsatalar ve sana olan hasretim beni mahvedecekti. İşte sensin, işte nihayet sensin, bu senin saçın, senin ağzın, bu soluk senin burnundan çıkıyor, bu kollar, tanıdığım bu kollar beni sarıyor, tadına bakarak kuğuyu kızdırdığım senin bedeninin sıcaklığıydı...”

Az kalsın onun önünde yere yığılacaktı. Keaton onu tutarak Rosalie’nin gözüne şimdi biraz daha aydınlık gelen geçitte ilerletti. Önlerine çıkan basamaklar aşağıya, bir kapının açık kemerine iniyordu, kapının ardından ise tavan penceresinden giren loş ışık, duvar kâğıdı gaga gagaya vermiş güvercin çiftleriyle süslü bir yatak yüklüğüne vuruyordu. İçeride bir tür kanepe vardı; kenarındaki gözleri bağlı Eros heykeli bir elinde meşale gibi bir şey tutuyordu. Boğucu bir havası olan odada kanepeye oturdular.

“Uuuuu! Ölüm kokusu,” dedi Rosalie ürpererek. “Ken, sevgilim, birbirimizi ölülerin olduğu yerde bulmak zorunda kalmamız ne hazin... İyi yürekli doğanın kucağında, onun kokusu yüzüme vururken, yaseminlerin ve barutağacının tatlı rayihası içinde hep hayalini kurmuştum, orada olmalıydı, seni ilk kez orada öpmeliydim, bu mezarda değil! Bırak, boş ver şimdi yaramaz çocuk, ben sana ait olmak istiyorum ama küf kokusunun ortasında

değil. Yarın sana, kaldığın daireye gelirim, yarın sabah, kim bilir, belki de bu akşam. Ayarlarım ben; çokbilmiş Anna'ya da bir yalan uydururum." Keaton ona bu konuda söz verdirtti. Sonra da artık diğerlerine katılmaları gerektiğine karar verdiler; ya geri ya da ileri gideceklerdi. Keaton ilerlemeyi seçti. Başka bir kapıdan çıkarak ölü zevk odasını terk ettiler, çıktıkları yerde yine karanlık bir geçit vardı, dönüyor, sonra da yukarı çıkıyordu; böylece paslanmış bir kapıya geldiler, Ken kuvvetle yüklenip itince kapı açıldı, fakat önünü deri misali kaplamış olan sarmaşık o kadar gürdü ki, dışarıya zar zor çıkabildiler. Onları temiz hava karşıladı. Sular çağıldıyor, yılın ilk zamanının çiçekleriyle, sarı nergislerle dolu geniş çiçek tarhlarının ardında şelaleler dökülüyordu. Bu, şatonun arka bahçesiydi. Tam o sırada sağ taraftan da ziyaretçi grubu yaklaşıyordu, rehber yanlarında değildi, Anna ve kardeşi en arkadaydılar. Çift, su sistemlerine ve ağaçlı parka doğru dağılmaya başlayan öndekilerin arasına karıştı. Orada durmak, etrafa bakınmak ve iki kardeşe doğru yürümek doğru bir hareketti. "Nerede kaldınız?"; "Asıl siz neredeydiniz?"; "Nasıl da birbirimizi gözden kaybettik?" gibi sorular soruldu. Anna ve Eduard geri dönüp onları aramaya bile kalkmış ama bulamamışlardı. "Neticede yer yarılıp içine girecek haliniz yoktu," dedi Anna. "Sizin de yoktu," diye karşılık verdi Rosalie. İkisi de birbirlerinin yüzüne bakmıyorlardı.

Ormangülü çalılarının arasından şatonun yan tarafına doğru yürüdüler ve tramvay durağının çok yakın olduğu, öndeki küçük göle geri döndüler. Rhein'in kıvrımları arasından, akıntı yukarı tekneyle gitmek ne kadar uzun sürdüyse, gürültüyle fabrika bölgelerinin arasından ve işçi evi mahallelerinin önünden geçerek ilerleyen tramvayla geri dönmek o kadar hızlı oldu. İki kardeş ara sıra birbirleriyle ya da anneleriyle birkaç kelime konuşuyorlardı; Anna Rosalie'nin bir müddet tuttuğu elinin titrediğini gördü. Şehirde, Königsallee yakınlarında vedalaşıp ayrıldılar.

Frau von Tümmler, Ken Keaton'a gidemedi. O akşam, sabaha karşı çok ağır rahatsızlandı ve bütün evi korkuya sürükledi. İlk geri dönüşünde onu öylesine gururlandıran ve mutlu kılan, doğanın mucizesi ve duyguların yüce eseri olarak gördüğü şey, bu kez devası olmayan bir biçimde tekrarlanmıştı.

Son gücüyle zili çalmıştı; ama aceleyle koşup gelenler, kızı ve hizmetçisi onu kendi kanı içinde, şuuru kapalı vaziyette bulmuşlardı.

Doktor Oberloskamp derhal olay yerine geldi. Onun elleri altında kendine gelen Rosalie, doktorun varlığına şaşırmış gibiydi.

“Nasıl, siz mi doktor?” dedi. “Anna size buralara kadar zahmet mi verdi? Oysa benimki sadece tipik bir kadınlık hali.”

“Bu şartlar altında sevgili hanımefendi, söz konusu fonksiyonların şöyle esaslı bir kontrolü lazım,” diye cevap verdi kır saçlı adam. Rosalie’nin kızına da kesin bir dille hastanın, tercihen ambulansla, jinekoloji kliniğine götürülmesinin şart olduğunu açıkladı. Vaka detaylı bir muayene gerektiriyordu; ki sonuçta zararsız bir şey de çıkabilirdi. Bu kanamalar, ilk kez şimdi duyduğu birincisi ve alarm veren bu ikincisi, ameliyatla kolayca alınabilecek bir miyomdan kaynaklanıyor olabilirdi. Anneleri hanımefendi, kliniğin müdürü ve başcerrahı Profesör Muthesius’un ellerine güvenle teslim edilebilirdi.

Onun söylediği şekilde hareket edildi; Frau von Tümmler’in herhangi bir itirazı olmadan, Anna’nın sessiz şaşkınlığı eşliğinde. Rosalie kendisine yapılanları yalnızca uzaklara dikilmiş kocaman gözleriyle algılıyordu.

Muthesius, elle yaptığı muayene sonucu hastanın yaşı için fazla büyük bir rahim, yumurta kanalının devamında oransız kalınlaşmış bir doku ve çok küçük bir yumurtalık yerine şekilsiz bir ur teşhis etti. Kürtajla alınanlar karsinom hücreleriydi, türlerine bakılırsa bunlar kısmen yumurtalıktan kaynaklanıyordu; fakat uzmanların rahimde de hızla büyüyen rahim kanseri hücreleri bulunduğu konusunda en ufak bir şüpheleri yoktu. Her şey süratli bir yayılmanın uğursuz işaretini veriyordu.

Deniz mavisi gözlerine kolayca herhangi bir duygu kıpırtısıyla alakası olmayan gözyaşları dolan, kat kat çeneli, kıpkırmızı yüzlü bir adam olan profesör başını mikroskoptan kaldırdı.

“Hastalık yayılmış,” dedi Dr. Knepperges adındaki asistanına. “Ama yine de ameliyat edelim, Knepperges. Küçük leğen boşluğundaki son bağ dokuya ve bütün lenfatik dokulara kadar bu hücrelerin kökünü kurutmamız yine de onun ömrünü uzatacaktır.”

Fakat karın boşluğu açılınca ameliyat lambasının beyaz ışığında doktorlarla hemşirelerin karşısına geçici bir iyileşme ummayı bile imkânsız kılacak kadar korkunç bir manzara çıktı. Belli ki müdahale için doğru zaman çoktan geçmişti. Mesele yalnızca leğen boşluğundaki bütün

organların mahvolmuş olması değildi; karınzarı da çıplak göze bile ölümcül hücre yayılımını gösteriyordu, lenfatik sistemdeki bütün bezler karsinomlarla kalınlaşmıştı ve karaciğerde de bir yığın kanser hücresi olduğuna şüphe yoktu.

“Şu hediyeye bakın, Knepperges,” dedi Muthesius. “Sanıyorum beklentilerinizi karşılayacaktır.” Aynı hediyenin kendi beklentilerini de karşıladığını belli etmedi. “Soylu sanatımıza,” diye ekledi gözlerinde hiçbir anlamı olmayan yaşlarla, “biraz fazla güveniyorlar. Her şeyi kesip almak mümkün olmuyor. Bu şeyin metastaz yapıp iki sidik borusuna da yayıldığını fark ettiyseniz, doğru fark etmişsiniz. Üremi fazla beklemez. Görüyorsunuz ya, rahmin bu musibet soyunu bizzat ürettiğini inkâr etmiyorum. Fakat yine de size, bütün bu hikâyenin yumurtalıktan, yani doğumdan beri orada duran ve değişim yıllarının gelmesiyle Tanrı bilir hangi etki süreci neticesinde kötü huylu olma yönünde gelişim sergileyen, işe yaramaz taneli hücrelerden çıktığı yolundaki varsayımımı doğru kabul etmenizi öneririm. Çünkü bu durumda organizma, dilerseniz iş işten geçtikten sonra diyelim, östrojen hormonuyla dolup taşar, bu hormona boğulur, bu hormonun baskınına uğrar; dolayısıyla da rahim iç zarının hormonal hiperplazisi sonucu ister istemez kanamalar meydana gelir.”

Kara kuru, hırslı, kendine güvenen bir adam olan Knepperges gizli bir alaycılıkla, verilen bu ders için teşekkür edercesine hafifçe eğildi.

“Hadi o zaman, *ut aliquid fieri videatur*,[44]” dedi profesör. “Hayati önem taşıyanı ona bırakmalıyız; her ne kadar bu söz burada melankoliye bulanmış da olsa.”

Anna, annesini hasta odasında bekliyordu. Rosalie asansörle yukarıya çıkarıldı, sedyesinin üzerinde odaya döndü ve hemşireler tarafından yatağına alındı. Tam o sırada narkoz sonrası uykusundan uyandı ve belli belirsiz bir sesle şöyle dedi:

“Anna, yavrum, bana tısladı.”

“Kim anneciğim?”

“Siyah kuğu.”

Tekrar uykuya daldı. Fakat sonraki birkaç hafta boyunca sık sık kuğuyu, onun kan kırmızı gagasını, kanatlarını siyah siyah çırpışını hatırladı. Acıları kısa sürdü. Üremi koması kısa bir süre sonra onun şuurunun kapanmasına

ve o esnada ilerleyen çift taraflı akciğer iltihabına neden oldu; yorgun kalbi artık yalnızca birkaç gün dayanabilirdi.

Yine de nihai sondan kısa bir süre, sadece birkaç saat önce canına bir kez daha ışık geldi. Gözlerini açarak elini tutmuş, yatağının kenarında oturan kızına baktı.

"Anna," dedi ve üst bedenini yatağın kenarına, en yakını olan insana doğru biraz daha kaydırmayı başardı. "Beni duyuyor musun?"

"Tabii duyuyorum, canım anneciğim."

"Anna, doğanın aldatmacasından ve alaycı korkunçluğundan söz etme. Ben nasıl onu küçümsemediysem sen de küçümseme. Oraya, sizden ve ilkbaharın olduğu şu hayattan uzağa istemeye istemeye gidiyorum. Fakat ölüm olmasa ilkbahar ne olurdu ki? Ölüm, hayatın önemli bir aracı ve eğer benim için yeniden diriliş ve aşk hevesi kılığına girdiyse bu bir kandırmaca değil, iyilik ve lütuftu."

Kızına biraz daha yaklaştı ve sönüp giden bir sesle fısıldadı:

"Doğa... Onu daima sevdim. Aşka gelince... Doğa, onu çocuğuna gösterdi."

Rosalie kendisini tanıyan herkesi yasa boğarak, huzur içinde öldü.

1 . (Alm.) Boya kutusu. (Ç.N.)

2 . (Fr.) Bu güzel dönemde. (Ç.N.)

3 . Eski Ahit'te, Tanrı'nın Hz. İbrahim'in karısı Sara'ya 90 yaşında annelik bahşetmesi (Eski Ahit, "Yaratılış", 17:15-19). (Y.N.)

4 . (İng.) Tıpayı tak. (Ç.N.)

5 . (İng.) Horul horul uyudum. (Ç.N.)

6 . (İng.) Alfred bir tenisçi. Omuzları otuz inç genişliğinde. (Ç.N.)

7 . (İng.) Sırasıyla: Yine de; görüş; öğretilen; zor. (Ç.N.)

8 . (İng.) Argo. (Ç.N.)

9 . (İng.) Saçma, anlamsız. (Ç.N.)

10 . (İng.) Affedersiniz. (Ç.N.)

11 . (İng.) Emlak işi. (Ç.N.)

12 . (İng.) Lise. (Ç.N.)

13 . (İng.) Kıta. (Ç.N.)

14 . (İng.) Amerika'ya aldırdığı yoktu. (Ç.N.)

15 . (İng.) Tarih. (Ç.N.)

16 . (İng.) Başarı hikâyesi. (Ç.N.)

17 . (İng.) Onlara aldırdığı yoktu. (Ç.N.)

18 . (İng.) Kıtaya, Eski Dünya'ya ait. (Ç.N.)

19 . (İng.) Ordu. (Ç.N.)

20 . (İng.) Acemi eğitimi. (Ç.N.)

21 . (İng.) Birazcık nakit işte. (Ç.N.)

22 . (İng.) Malulen emekli. (Ç.N.)

23 . (İng.) İşte en enfesi. (Ç.N.)

24 . (İng.) İçkiler. (Ç.N.)

25 . (İng) Aman Tanrım. (Ç.N.)

26 . (İng.) Tatlı. (Ç.N.)

27 . 781-810 yılları arasında İtalya Kralı olan Charlemagne'ın ikinci oğlu. (Y.N.)

28 . (Alm.) Ortaçağ ve hemen sonrasında birçok Avrupa ülkesinde çeşitli resmî görevlilere verilen unvan, palatin. (Y.N.)

29 . (İng.) Biraz çekingen. (Ç.N.)

30 . (İng.) Beden eğitimi. (Ç.N.)

31 . (İng.) Gizemli hikâye. (Ç.N.)

32 . (İng.) Gece kıyafeti. (Ç.N.)

33 . (İng.) Patron. (Ç.N.)

34 . (İng.) Haklısınız. Frau von Tümmler bu akşam muhteşem görünüyor. (Ç.N.)

35 . (Lat. *adventus*, "geliş" sözcüğünden.) Hıristiyan dünyasında, Hz. İsa'nın Noel' de dünyaya gelişini kutlama hazırlıklarının yapıldığı döneme verilen ad. (Y.N.)

36 . (İng.) Teşekkürler. (Ç.N.)

37 . (İng.) Fakat ekmek bayat ve sert! (Ç.N.)

38 . (İng.) Müthiş. (Ç.N.)

39 . (İng.) Heyecan verici bir biçimde kıtaya (Kıta Avrupası'na) özgü. (Ç.N.)

40 . (İng.) Ah Tanrım. (Ç.N.)

41 . (İng) Deh! Yürü ihtiyar dostum! (Ç.N.)

42 . (İng.) Yanlış yeri elliyorsun. (Ç.N.)

43 . (İng.) Bana bırak. Buradaydı. (Ç.N.)

44 . (Lat.) Zevahiri kurtaralım. (Ç.N.)